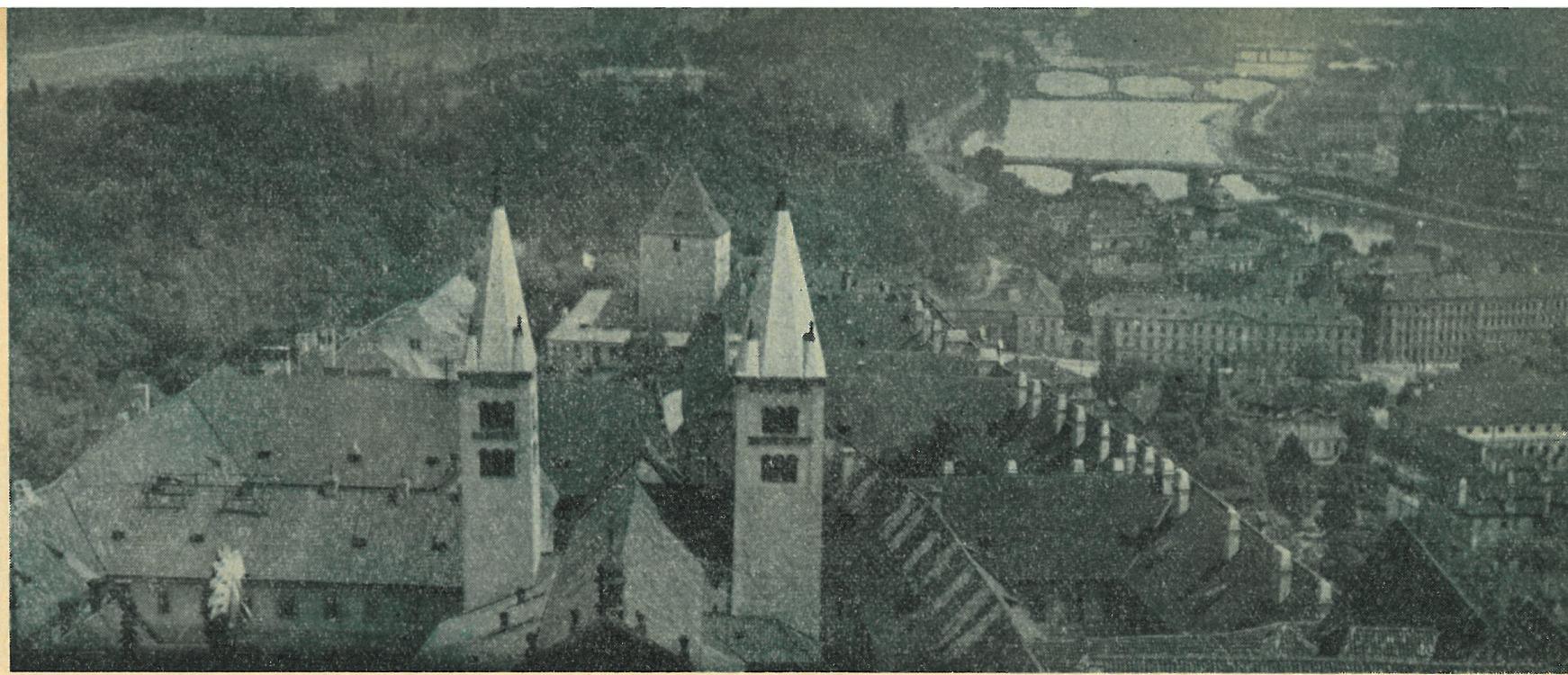

PRAHA
VŽDY
KRÁSNA
VŽDY
ATRAKČNÁ
VŽDY
OBDIVOVANÁ
na
fotografiach
fragmenty
„ZLATEJ
PRAHY“
V LÚČOCH
LETNÉHO
SLNKA
ZACHYTENÉ
NAŠIM
REPORTÉROM

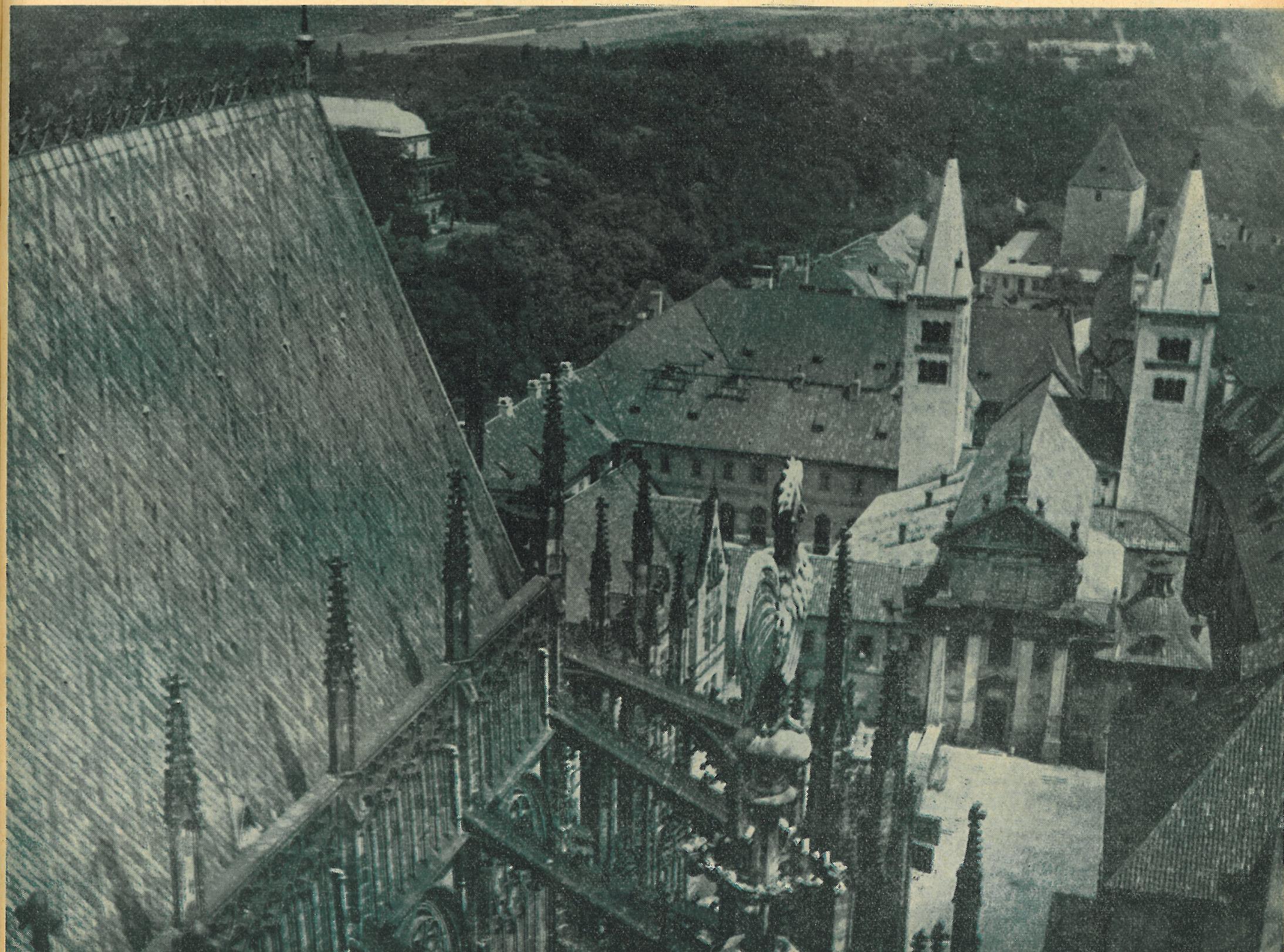

ŽIVOT

KULTURNE
SOCIÁLNÍ
V
ČASOPIS

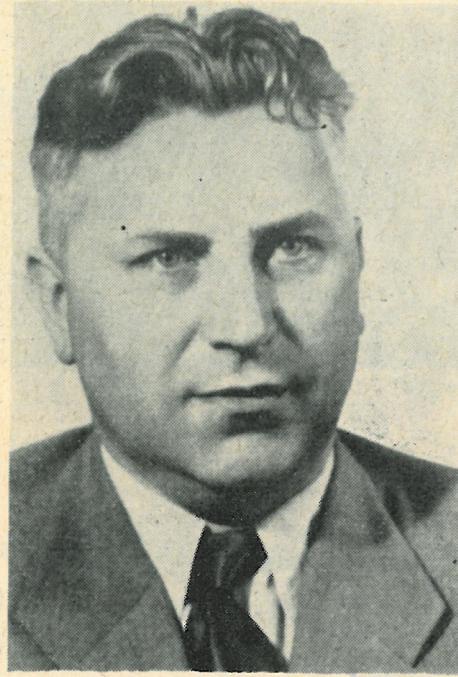
WRZESIEŃ – ZÁŘÍ – SEPTEMBER – 1964 – CENA 1 ZŁ

Fot.: M. KAŚKIEWICZ

NADZWYCZAJNA SESJA SEJMU PRL

W ŚRODĘ 12 SIERPNIA 1964 R. SEJM POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ NA NADZWYCZAJNEJ SESJI WYBRAŁ JEDNOMYSЛИNIE EDWARDA OCHABA PRZEWODNICZАCYM RADY PAŃSTWA.

Przewodniczący Rady Państwa
Edward Ochab

Życiorys Edwarda Ochaba

Edward Ochab urodził się w 1906 r. w Krakowie. W 14 roku życia rozpoczęła pracę zarobkową. Jednocześnie uczy się. W 1925 r. kończy Akademię Handlową w Krakowie, a w dwa lata później – wyższe studium spółdzielcze na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Od młodości jest związany z ruchem rewolucyjnym, wstępuje w szeregi KPP. Partia powierza mu coraz bardziej odpowiedzialne zadania. Zostaje członkiem egzekutywy Okręgowego Komitetu Związku Młodzieży Komunistycznej Radom – Kielce oraz kierownikiem wydziału agitacji i propagandy okręgowego komitetu KPP w Radomiu. Następnie kieruje lewicą związkową w Krakowie i na Górnym Śląsku, pełni funkcję sekretarza KM KPP w Krakowie.

W 1930 r. zostaje aresztowany w Krakowie i więziony w kazamatach „Sw. Michała” i „Bastionu”. Niedługo po wyjściu z więzienia – ponownie aresztowany i skazany za działalność rewolucyjną na 4 lata więzienia.

Następne lata – to okres szerokiej działalności rewolucyjnej. W 1935 r. należy do organizatorów strajków politycznych w Zagłębiu Dąbrowskim, które były wymierzone przeciwko sanacyjnej konstytucji i ordynacji wyborczej.

Edward Ochab staje się jednym z czołowych organizatorów jednolitego frontu działania klasy robotniczej. W 1936 r. kieruje strajkiem powszechnym włókniarzy łódzkich, który zakończył się ich zwycięstwem. 1 maja tegoż roku organizuje w Warszawie jednolitofrontową manifestację, która była bojowym przeglądem sił proletariatu polskiego. Wkrótce udaje się znów do Łodzi, gdzie kieruje jednolitym frontem robotników w zwycięskich wyborach do rady miejskiej tego miasta. Następnie działa w Toruniu, Gdyni, Kutnie.

W 1937 r. zostaje znowu aresztowany w Poznaniu i skazany na 10 lat więzienia, w którym przebywa do 1939 r.

Podczas najazdu hitlerowskiego na Polskę wydostaje się z więzienia i wraz z innymi komunistami bierze udział w bohaterskiej obronie Warszawy. Po upadku stolicy udaje się do Związku Radzieckiego. Jest jednym z organizatorów Związku Patriotów Polskich i jednym z pierwszych oficerów I dywizji im. T. Kościuszki. Bierze udział w bitwie pod Lenino, przechodzi wraz z Armią Polską jej zwycięską drogą po Warszawę. Jako zastępca dowódcy I Armii WP kieruje atakiem na Pragę i walką o sforsowanie Wisły.

W 1944 r. zostaje członkiem KC PPR. Powierzono mu m. in. stanowisko kierownika resortu administracji publicznej PKWN, następnie zostaje ministrem administracji publicznej w Rządzie Tymczasowym. W 1945 r. pracuje jako kierownik wydziału propagandy KC PPR.

W latach 1946–47 zostaje wybrany I sekretarzem KW PPR w Katowicach, a następnie przewodniczącym CRZZ. Przez pewien czas był wicepremierem obrony Narodowej.

Od kongresu zjednoczeniowego Edward Ochab jest zastępcą członka Biura Politycznego KC PZPR i sekretarzem KC PZPR, a od II Zjazdu Partii (1954 r.) – członkiem Biura Politycznego KC PZPR. W 1956 r. Plenum KC wybiera go na I sekretarza KC PZPR. W następnych latach poświęca się pracy państwowej jako minister rolnictwa, potem wraca do prac w sekretariacie KC PZPR.

Przez wszystkie kadencje Sejmu, poczawszy od KRN, jest posłem.

W 1961 r. Edward Ochab zostaje powołany na stanowisko zastępcy przewodniczącego Rady Państwa, a na nadzwyczajnej sesji Sejmu – w dniu 12 sierpnia br. najwyższa reprezentacja narodu powierza mu jednomysliście zaszczytną godność – przewodniczącego Rady Państwa.

DÑA 7. AUGUSTA T.R. O 15,05 HOD. ZOMREL PO DLHEJ A VEĽMI ŤAŽKEJ CHOROBE ČLEN POLITICKÉHO BYRA ÚSTREDNÉHO VÝBORU POLSKÉJ ZJEDNOTENEJ RÔBOTNÍCKEJ STRANY, PREDSEDA ŠTÁTNEJ RADY, PREDSEDA POĽSKÉHO VÝBORU FRONTU NÁRODNEJ JEDNOTY, SÚDRUH ALEKSANDER ZAWADZKI.

ZPRÁVA O ÚMRTI ALEKSANDRA ZAWADZKÉHO UVRHLA DO HLBOKÉHO ŽIAĽU A SMÚTKU OBYVATELOV VŠETKÝCH MEST A DEDÍN.

NAŠA KRAJINA PREŽILA DNÍ SMÚTKU. V OVZDUŠÍ VŠEOBECNÉHO SÚSTREDENIA A DÔSTOJNOSTI CELÝ NÁROD ODPREVADIL NA VOJENSKÝ CINTORÍN NA POWĄZKACH ČLOVEKA, KTORÝ ODOHRAL VÝZNAMNU ÚLOHU V TI-SÍCROČNÝCH DEJINÁCH NÁŠHO ŠTÁTU.

PLODNÁ NAMAHÁ

Prvé stretnutie – na jar roku 1944 – v Trojanove pri Berdyczow, kde bolo vtedy hlavné veliteľstvo poľskej armády. Priesťoval som tam zo Spojených štátov na pozvanie Svazu poľských vlastencov, aby som navštívil poľské jednotky. Veliteľom armády bol gen. Berling; plukovník Aleksander Zawadzki bol zástupcom veliteľa pre politické záležitosti. Tam sme sa zoznámili. Pamäťom sa, že mal vtedy obviazanú nohu. Dozvedel som sa, že havarovalo lietadlo – „kukuružník“, ktorým letel (istý čas potom strávil v charkovskej nemocnici a vlastne bol ešte rekonvalensem). Taktiež vtedy som sa zoznámil s manželkou Aleksandra Zawadzkeho – Stanislavou, vtedy – vo vojenskej uniforme politického aparátu armády.

Strávili sme spolu niekoľko dní behom ktorých zoznamoval som sa s Poľskou armádou a najmä s jej spoľočensko-politickej tvárou.

O týždeň alebo desať dní – nové stretnutie v Moskve. Priesťoval pre mná a zobrať mňa do domu gen. Swierczewského, ktorý momentálne bol v Moskve, a s ktorým som sa vtedy osobne zoznámil (hoci už dávno som poznal legendu o generálovi Walterovi zo Španielska).

Dlhé sme vtedy rozprávali o budúcom Poľsku, predpokladanom termíne jeho oslobodenia, politických a spoločenských silách pôsobiacich doma a na emigrácii – o perspektívach budúcnosti.

né styky najrôznejšími spôsobmi. Veľa námahy venoval záležitosť dodržovania zákonitosti, ktorá Mu mimoriadne ležala na srdeci. Všetko čo sa týka súdnicu skúmal so zvláštnou svedomitosťou a pochopením opretým o hlboké poznanie života a ľudového pocitu spravodlivosti.

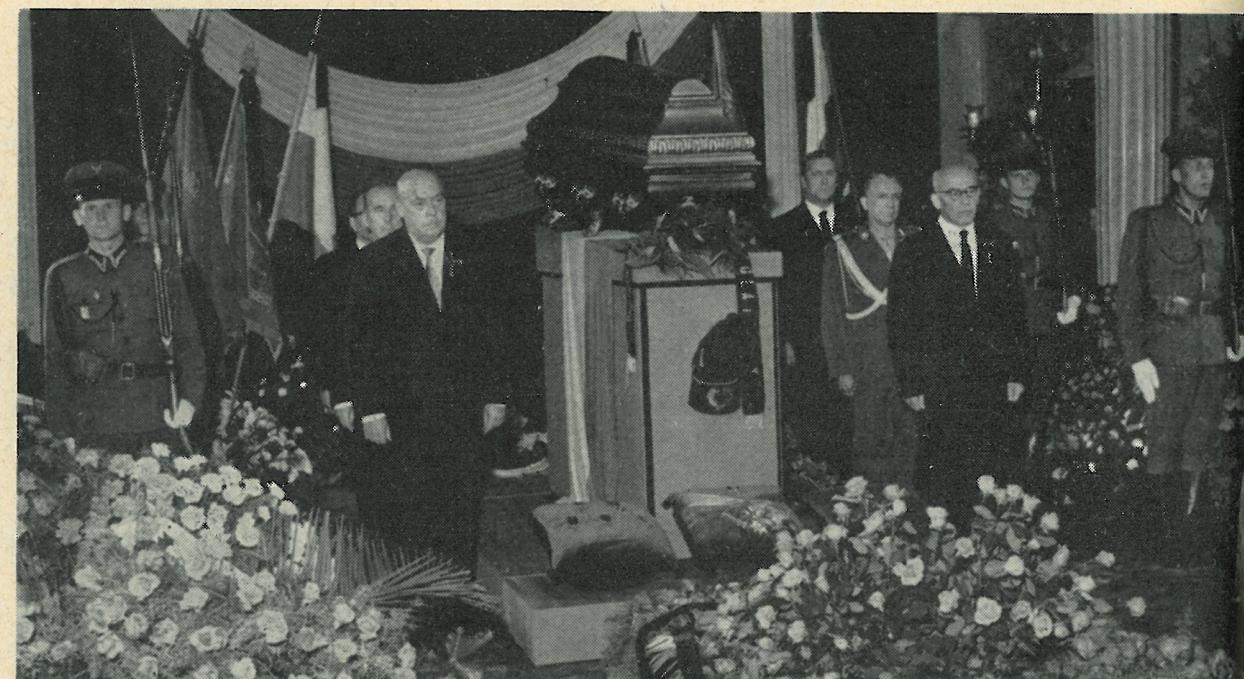
Významnou vlastnosťou Jeho pôsobnosti bola životná múdrost – výsledok dlhej rady rokov práce ako robotníka, boja v ilegálnom robotníckom hnutí, pobytu vo väzeniach, služby a pôsobnosti v armáde ako aj praxe pri budovaní ľudovej vlády (najmä v teréne – na Sliezsku).

Týmto prameňom životnej múdrosti nedovolil vyschnúť. Udržoval stály kontakt s robotníkmi, najmä v Zagłębiu a na Sliezsku, so všetkými dávnymi súdruhmi v práci a boji.

Záujem o vedu. Najviditeľnejšou príležitosťou býval meno menovanie Štátnej rady profesorov. Aleksander Zawadzki zaviedol zvyk osobného doručovania nominácií v Belvederi. Bolo to spojené s pohostením pre novomenovaných profesorov a dlhými rozhovormi s nimi.

Ako predseda poľského výboru Fronty národnej jednoty udržoval široké kontakty s inteligenciou.

Toto, samozrejme nevyčerpávalo činnosť Zosnulého na poslednom poste, ktorý zastával. Táto činnosť zahrňovala tiež napr. prijímanie zahraničných ho-

Clenovia politického byra KC PZPR na čestnej stráži pri truhle A. Zawadzkeho.

O niekoľko dní odletel som do Spojených štátov. Pred odletom dozvedel som sa, že plukovník Zawadzki bude menovaný generálom.

Dalšie v poradí stretnutie – koniec 1947 roku – už v zákonodarnom Sejme. Vtedy bol sleským vojvodom a poslancom do novozvoleného Sejmu.

Pravidelnosť začal som Ho stretávať, keď sa vrátil do Varšavy a bol zvolený za predsedu Ústrednej rady odborov. Avšak bližší kontakt bol nadviazaný v roku 1955, keď som bol povolaný na člena Státej rady, ktoré už vtedy bol predsedom.

Funkciu predsedu Státej rady plnil Aleksander Zawadzki s veľkou svedomitosťou. V tejto úlohe konzecne sa snažil o to, aby vyjadroval ašpirácie spoločnosti a bol citlivý najmä na tie činitele, ktoré scelujú jednotu národa. Preto nebola to náhoda, že zároveň zastával funkciu predsedu poľského výboru Fronty národnej jednoty.

Dostať sa k Nemu nebolo ľahké. Clenovia Státej rady, pracovníci, reprezentanti Státnych a verejných organizácií, ako aj jednoducho – obyvatelia, nachádzali u Noho audienciu a pochopenie.

Mimoriadnou starostlivosťou obklopoval demokratické inštitúcie vznikajúce vlády, najmä terénnych orgánov, súdnicstvo a vedu. Stale sa zaujímal o pôsobnosť národných výborov, s ktorými udržoval osob-

sťov – čoho som sa neraz zúčastňoval – protokolárne diplomatické návštavy atď.

Vypočítal som jednoducho tie aspekty pôsobnosti Predsedu, ktoré sa mi najviac vryli do pamäti preto, že sám som sa ich zúčastnil, alebo preto, že – názdávam sa – najvýraznejšie rysujú charakter Človeka.

Na tomto mieste je tiež treba uviesť obrovské sebaobvládanie. Svedčí o tom najmä posledné obdobie Jeho života, keď už veľmi chorý do poslednej chvíle mobilizoval všetky svoje sily pre udržanie aktivity. Zúčastnil sa IV. sjazdu PZPR, prijmal prezidenta Titu a predsedal akadémii 22. júla.

A ešte aj potom snažil sa zachovať aktivitu, skoro do poslednej chvíle vlastnoručne podpísal listiny a vydával nariadenia.

Mal výbornu pamäť. V poslednom rozhovore 1. augusta pripomienul mi telefonický naše prvé stretnutie, či sa pamäťam, že keď som Ho po prvýkrát stretol, mal obviazanú nohu? Povedal:

– Odvtedy, cez tých 20 rokov, niečo sa asi urobilo.

Neviem doslovné opakovať celý rozhovor, ale obsahuju ho slová: plodná námaha.

Posledné, ktoré som počul z Jeho úst.

Zo spomienok OSKARA LANGÉHO

VÝNATKY Z PREJAVU WŁADYSŁAWA GOMUŁKU NA SMÚTOČNEJ MANIFESTÁCII ZA ALEKSANDRA ZAWADZKÉHO

Zivotná cesta Aleksandra Zawadzkiego má toľko elementov nerozlučne spojených s najnovšími dejinami našej krajiny a národa, s významným, prelomovým odstavcom dejín polského robotníckeho hnutia a jeho strany, že stáva sa skoro symbolom.

Z mladého baníka a bojovníka socialistickej revolúcie vyrastol významný vodca robotníckej triedy a národa, štátnik, skúsený štátnej a medzinárodnej činiteľ.

Z dobrovoľníka, ktorý sa prihlásil do armády hned po prvej svetovej vojne, keď nemecký imperializmus ohrozoval Slezsko a Poľsko — generál obrodenej Poľskej armády a jeden z jej popredných organizátorov.

Z syna hutnickej rodiny Zagłębia — prvého vojvoda oslobodené Slezskej zeme, po stáročiach opäť zjednotenej v hraniciach Ľudového Poľska.

Z činiteľa Svazu komunistickej mládeže a činiteľa Komunistickej strany Poľska — predsedu Ústrednej rady odborov a neškôr podpredsedu vlády.

Z politického väzna, ktorého buržoázne Poľsko väznilo 11 rokov — predsedu Státnej rady Poľskej Ľudovej republiky, ktorého bol jedným z popredných, najobetavejších tvorcov a budovateľov.

Život súdruha Aleksandra Zawadzkiego bol fažký, namáhavý, plný boja, utrpení, odriekaní a osobných obetí, bol to súčasne krásny život, uvedomely a plodný.

Władysław Broniewski písal v jednej zo svojich básni o životopise revolucionára:

„Nie głaskało mnie życie po głowie,
nie pijałem ptasiego mleka
No i dobrze. No i na zdrowie.
Tak wyrasta się na człowieka”.

Tieto slová básnika plne sa vstahujú na život Aleksandra Zawadzkiego — našho súdruha „Olka”.

A keď už zvifazili idey za ktoré bojoval a ktorým obetoval svoj život, keď sa narodila a upevňovala v Poľsku spoločnosť budujúca zriadenie sociálnej spravodlivosti a pokroku, ktorí ho bližšie poznali vedia, že aj v tých rokoch keď zastával čestné a nie ľahké stránky a štátne funkcie, nielen že neodpočíval na vavrinoch, ale nadalej pracoval vytrvalo a obeťavo, plný zodpovednosti za každý zverený mu pracovný post.

Až po posledné roky, mesiace, po posledné dni svojho života.

TELEGRAM

Prezydium Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu — Warszawa

Głęboko wstrząśnięci śmiercią Aleksandra Zawadzkiego, członka Biura Politycznego KC Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, przewodniczącego Rady Państwa i przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu składamy na Wasze ręce wyrazy głębokiego smutku.

Twarzyszy Aleksander Zawadzki, wybitny działacz polskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego, wielki patriota i internacjonalista był dla nas wzorem ofiarnego syna klasy robotniczej, który całe swoje życie poświęcił Polsce i sprawiedliwości społecznej ideał socjalizmu i pokoju.

Jego życie i dzieło służyc nam będzie jako wzór w służbie dla Polski Ludowej. Na zawsze zachowamy pamięć o Aleksandrze Zawadzkim.

W imieniu kolektywu czasopisma społeczno-kulturalnego „Żivot” organu Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego w Polsce

Redaktor Naczelnny
członek OKFJN
Adam Chalupiec

Turista, ktorý na své toulce nenavštíví Moravský kras, mnoho ztratí, i když by si prohlédl všechna jiná kouzla krásného Československa. A že tomu tak často bývá, potvrzuje môj vlastný príklad. Tuto zemi jsem navštívil mnohokrát. Jezdili se mnou křížem krážem, sám jsem si také zajel, kam jsem chtěl. Avšak teprve po 20 letech jsem lepe poznal krásnu Moravu a její srdce — Moravský kras. Snad nás svádi na scesti průmyslová působivost Brna s jeho světoznámymi veletrhy? Nebo snad spěcháme na Slovensko, snad ze Slovenska do Čech? Možná, že selhává reklama? At už je tomu jakkoliv, jisté je, že ten, kdo jednou v Lipůvce obdočí na Blansko, bude se vždy vracet k této dojmům a zážitkům.

muti, medvědi a pravidle, kteří zde jistě kdysi žili, než moderní technické vymožnosti a barevné bundy turistů. Typický konflikt XX. století. Avšak pokud např. v Tatrách pozorujeme přímo ivazi na přírodu, zde je tento nával méně viditelný. Nehouci krásu Moravského krasu je stále bohatější, jak postupujeme od jeho počátku, a vzhledem nejistější, ačkoliv přísným půvabem Macochy.

V průvodcích se o tom nepíše, ale když jsem stál na dně propasti Macochy (čekali jsme na loďky), průvodkyně, milá a vzdalaná žena, vyprávěla nám (nepovinně) pověst, která se do dnešního dne udržela mezi lidem. Dávno, dávno tomu, žila jedna macocha, která nenáviděla své nevlastní dítě. Stále přemýšlela, jak by se ho pozbyla.

MORAVSKÝ KRAS

Pojem Moravský kras je pojmem vedeckým i turistickým. Turistická definice, a ta nás zajímá, by zněla asi takto: malébná krajina, rozkládající se v pásu Drahanské vysociny, od Brna k Boskovici. Tvrzení, které uvádí, nedokládám etymologickými poznatky, ale jestliže Boskovice jsou od slova boskat — libat, nutno potvrdit, že

Za tmavé noci hodila děcko do nejhlubší propasti a těšila se, že se nikdo nic nedoví, protože propast byla nepřístupná. Avšak osud byl dobrativý k malému dítěti. Zůstalo viset na větvích kosodreviny, vyrůstající ze skalních šterbin a ráno je nalezli lidé, kteří v lese sbírali dříví. Tenkrát nebyly takové soudy, jako dnes, avšak smysl pro správu

Stalaktity a stalagmity

Výsledkem práce mnoha lidí, vědců, dělníků, odvážných amatérů a veřejných činovníků je zajímavá úprava přístupu. Z jedné strany vedou na dno propasti přírodní jeskyně, východ pak vede uměle vytesanými jeskyněmi. Samozřejmě, že přirodovědci mají námitky a tvrdí, že byla násilně narušena jejich sanktuaria, která by měla být přístupná pouze jim, kaplanům. Ale jinak by přece nemohli děti v baretkách, hosté z daleké Kazaně a jiní návštěvníci uvidět a obdivovat tento podzemní svět. Nyní, ačkoliv chvíle, než si koupíte vstupenku, je plně komerční, už v první jeskyni Punkvy Vás krásu odloučí od všedního světa a její kouzlo promění normální skupinu lidí v posádku astronautů.

Pohádkový svět stalaktitů a stalagmitů, směřujících ke konečnému sloučení, je jak vyštřízený z pohádky Andersenových. Tančí a víří, oživený hrou světel v očích diváků a ačkoliv je němý, mluví k nám, proniká nás. Sálů a chodeb je mnoho, vedou na dno propasti. Protéká jí ponorná říčka Punkva, která protéká spodním jezerem, hlubokým 40 m a ztrácí se v podzemí. Turisté se chovají v jeskyních manohem lépe než věrní ve svatyních. Dokonce i děti, kteří bývají zpravidla nepozorné, jsou nějak do spolejší. Neviděl jsem žádné nápisů ani podpisů, které by upozornily na tendenci k vandalismu, kromě jednoho „Evo miluji tě“, ale ten byl požádaný.

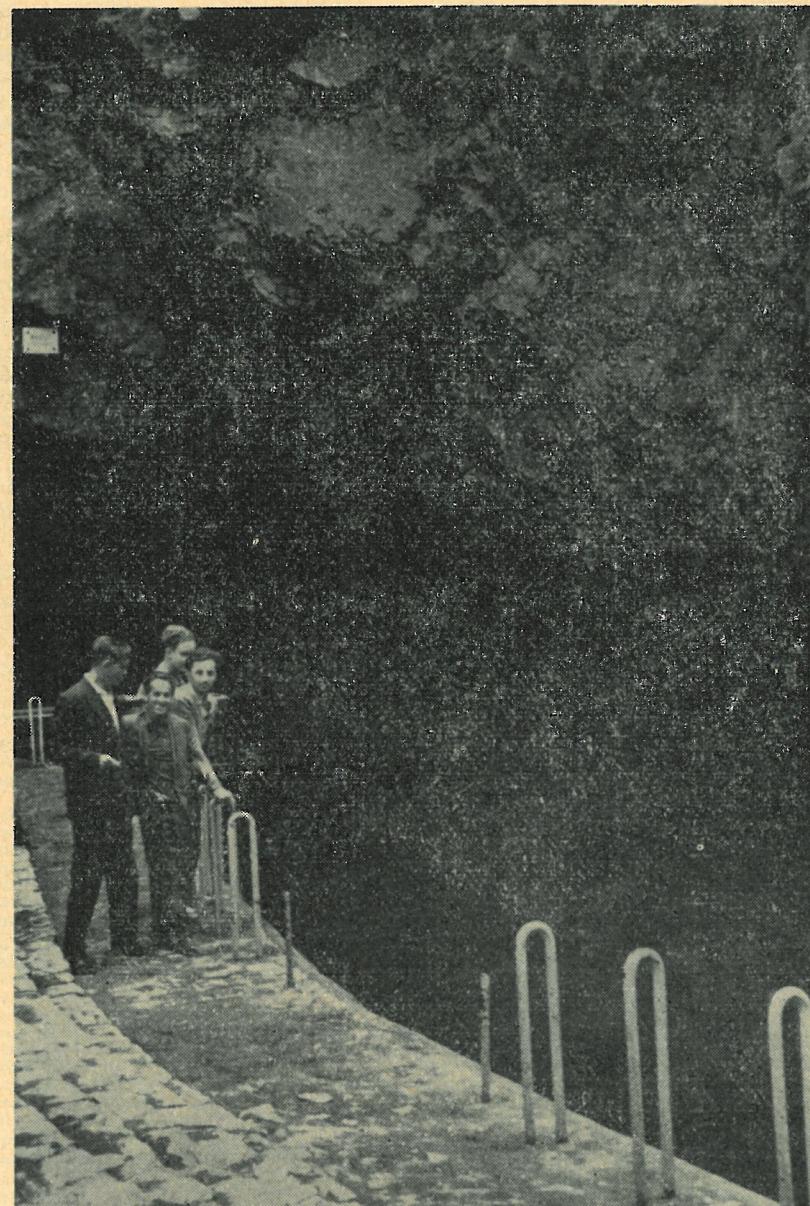
Další cesta vede uměle vyhloubenými chodbami řečistém Punkvy. Míjíme několik zajímavých jeskyní, např. Pohádkový dóm. Nasedáme do motorových člunů. Každý člun má svého kapitána u kormidla, z prvního nám průvodce podává vysvetlivky a současně kormidluje. Ticho ustoupilo. Děti, se kterými sedím ve člunu, jak děti, pokřikuji. Průvodce jim odpovídá. Ríká:

— Děti, buďte opatrné, jednou nám jedno děcko vypadlo!

— Utropilo se? — volají děti.

— Ne, zašpinilo nám vodu — odpovídá průvodce.

A opravdu, voda je čistá jako křišťál a studená jako led. Za chvíliku, současně s námi, uvidí slunce a poplyne dál údolím krásnou Moravskou zemí.

Ponorná řeka Punkva

opravdu v tomto zákoutí si příroda vytvořila prostředí pro lásku, které obklopila obzvláště romantickou scenerií. Strmá, lísnatými lesy porostlá úbočí, srázy nahých skal visících nad cestami, propasti a strže, podzemní jeskyně a ponorná řeka. Tato ústraní navštěvuj turisté. Je to normální, ačkoliv do téhoto zákoutí by lepe zapadali ma-

„PRIPOMINAM SI
PREDVOJNOVÉ ROKY“

Komu pred vojnou zaležalo na rolníkovi, či on jedol alebo nie, či si má čo obliecť alebo nie, či je bosý alebo obutý, či ide peši alebo na voze. Keď si pripomínam predvojnové roky a porovnávam s dneškom, je to až na neuverenie, ako veľmi sa všetko zmenilo. Tak nejak plynne rok za rokom, každý týž, aby bolo stále lepšie a zabúda na to čo bolo. Spomeniem len nakrátko čo sa urobilo v tomto našom zriadení. Kto by to bol uveril pred 25 rokmi, že v Lapszoch Nižnych bude mechanická pekáreň, alebo že budeme chodiť po ceste akú ani Krakov nemal, alebo, že vyjdeme páč metrov z domu a nasadneme na autobus a pocestujeme kam len kto chce. Alebo, že v noci bude sa môcť chodiť po dedine ako v Krakove, je elektrické svetlo, pôriadná cesta, chodník po jednej strane ulice, a tu je pošta, lekár, lekáreň — až tu sa vidí, čo znamená ľudová vláda.

Skutočne sa veľmi zmenila naša obec Lapsze Nižne. Máme hospodárske stroje. Vysadili sme desaťtisíce stromkov. Ako sa ja pamätam, boli u nás dve strechy kryté eternitom a ostatné doskami alebo slamou. Dnes deväťdesiat percent domov je krytých ohňovzdorným materiálom. Nepoznám nikoho, kto by nemal zachytenú močovku, voľakedy ju vôbec nepoužívali, dnes ide na roču, je veľa silosov. Stále sa narieka, že je málo cementu, ale každý rok sa buduje nové domy a to také moderne.

Po prvej svetovej vojne kúpili sme striekačku pre hasičov. Bola taká fažká, že 4 chlapí mali čo držať. Teraz po druhej svetovej vojne máme dve motopumpy, čo je obrovský postup. Vodu tiež máme, hoci je len malý potok. Vymurovali sme si prítok vody a teraz je voda vždy dosť, bolo by dobre keby každá obec tak mala ako my.

Keď sme roku 1945 organizovali nábor do Nowej Huty mnohí nás preklinali, že ich posielame na zahyntie ako trestancov a dnes stojí Nowa Huta, Katowice, kombinát v Nowom Targu. Dnes už nie je treba vyznačovať kto má ísť do práce, otcovia prosia svoje deti, aby im niečo pomohli na roli, lebo mladí chci pracovať len vo fabrike. Za toto všetko vďačíme našej vláde, ktorá sa predsa skladá z ľudí takých ako sme my, ktorí žijú medzi nami, vidia čo robíme, počúvajú nás a rozumejú a práve preto je pokrok na každom kroku. Prajeme našej ľudovej vláde veľa úspechov!

ANDRZEJ SZPERKA
Lapsze Nižne

z filmu „Pasažerka“

NA STRIEBORNOM PLÁTNE

„NAŠA KINEMATOGRAFIA NEMOŽE BYŤ NÁSTROJOM SLÚŽIACIM LEN EXPERIMENTOM A NEMOŽE BYŤ PRISPOSOBENÁ VYBERANÝM ZÁUJMOM ÚZKÉHO OKRUHU UMELECKÝCH PROSTREDÍ, ALE MUSÍ PREDOVŠETKÝM USPOKOJOVAŤ KULTÚRNE A ZÁBAVNÉ POTREBY MILIÓNOV PRACUJÚCICH, MÁ PLNIŤ ZODPOVEDNÉ IDEOLOGICKO-VÝCHOVNÉ ÚLOHY.“

WŁADYSŁAW GOMULKA

Pred 17 rokmi, 8. januára 1947 vo varšavskom kine Palladium konala sa premiéra prvého poľského fabularného filmu „Zakázane pesničky“, zrealizovaného vo filmových ateliéroch v Łodzi niecelé dva roky po oslobodení. Predhádzala ho tažka práca malej skupinky filmárov „Czołówki Filmowej Wojska Polskiego“, ktorá v septembri 1943 roku zrealizovala svoj prvý film — reportáž z formovania a prísahy I. divízie Tadeusza Kościuszku „Prisáhame poľskej zemi“. Ovtedy filmoví operatéri sprevádzali bez prestania I. divízu, šli spolu s vojakmi na bojište, deň za dnom upevňovali na filmovej páske dejiny Divízie. Pamäťame ich slávne snímky útoku pod Lenino.

Vojna utržila poľskej ki-

nematografii cititelné straty. Bola zničená celá výrobná základňa. Prestali jestvovať všetky ateliéry a laboratória. Preto práce na budovaní poľskej kinematografie začíiali doslovene od základov. Premiéra „Zakázanych pesničiek“ bola dňom narodení poľského fabularného filmu. Ovtedy naša kinematografia bez prestania sa rozvíjala, ale jej najvýznamnejší rozvoj priniesla druhá polovica minulého dvadsaťročia. Skutočná rezánacia posledných rokov zaviedla poľsku kinematografiu na cestu úspechov súčasného filmového umenia.

Okoľo 200 fabularných filmov — takýmto počtom užatává poľská kinematografia svoje doterajšie úspechy, popri čom skoro dve tretiny filmov vzniklo po roku 1957. Súčasne pracujú 9 ateliérov produkujúcich fabularné filmy a to: WFF v Łodzi, WFF vo Varšave, WFF vo Vroclaví, „Wytwarznia Filmów Dokumentalnych“ vo Varšave, — „Wytwarznia Filmów Oświatowych“ v Łodzi (tá, ktorá nakrútila tiež na Spiši, v Lapszoch Wyżnych „Gaik-Maik“), „Studio Małych Form Filmowych“ v Łodzi, „Semafor“ v Bielsku-Białej, „Wytwarznia Filmowa Wojska Polskiego“, „Czołówka“ ako aj celá rada menších výrobní.

Každé dva týždne objavuje sa na našich ekranoch nový fabularny film vyrobený v týchto výrobních.

Každý rok vzniká v nich päťstoro krátkych filmov. Početné priniesli trvalé úspechy našim filmárom a hercom na strieborných plátnach celého sveta. 49 fabularné filmy obdržali rôzne vysoké odmeny na medzinárodných festivaloch. Neexistuje dôležitejší festival, ktorého by sa nezúčastnili poľské krátké filmy, skoro vždy ziskávajúce odmeny — často veľa prvých. V poslednom čase dva poľské filmy „Naganiacz“ a „Pasažerka“ obdržali vysoké odmeny na festivaloch v cudzine. Predali sme do cudziny 170 filmov fabularných, do skoro 70 krajin. Zisky z tohto predaja hradia úplne výdavky za nákup zahraničných filmov, ktoré sú premietané na našich strieborných plátnach.

Nové filmové školstvo Vysoká Škola Divadelná a Divadelno-Filmová, vychádza nové pokolenie filmových tvorcov a vysoký počet talentovaných hercov, ktorí sa tešia veľkou popularitou. V najbližších rokoch filmové strediska budú rozbudované, zvýši sa počet produkovaných filmov, pošíria sa rady filmárov, zväčší počet kinových sál. Systematický rastie počet panoramických kín, ktorých súčasne máme 680.

Pred dvadsaťimi rokmi bolo otvorených 400 kín stálych a na dedinu vycestovali 7 automobilé zájazdových kín. Minulý rok boli 3.702 stále kina z toho na dedinach 1.270, ktoré navštívilo behom roku 1963 okolo 180 mil. divákov.

Stovky zájazdných kín prichádzajú dnes do najodľahlejších kútov krajiny.

Skúsenosti minulých rokov dovolili našej kinematografii vytvoriť si vlastný organizačný model filmovej produkcie. To znamená, že samotní filmoví tvorci združení v „Zjednoczonych Zespołach Realizatorów Filmowych“ sú zodpovední hospodárnemu odvetvia umenia a majú zaručenú široku tvorivu slobodu, možnosti individualného rozvoja, hľadanie a experimentov. Súčasne pôsobia 7 skupiny, ktorých umeleckými vedúcimi sú známi režiséri:

Iluzjon — ved. Czesław Petelski

Kadr — ved. Jerzy Kawalerowicz

Kamera — ved. Jerzy Bossak

Rytym — ved. Jan Rybkowski

Start — ved. Wanda Jakubowska

Studio — ved. Alexander Ford

Syrena — ved. Stanisław Wohl

Starostlivosť a opatiera, ktorou strana a vláda obklopujú tvorbu v našej krajine, našli svoj významný výraz v neustálom rozvoji poľskej kinematografie. Kadra realizátorov má možnosť tvorenia diel ctižiadostivých, umeleckých, zodpovedajúcich rangu filmového umenia a súčasne zodpovedajúcich potrebám spoločnosti a úloham, ktoré umeleckej tvorivosti postavila krajina.

NAJÚSPĚŠNÉ FILMY

Názov	Režisér	rok výroby	počet štátov do ktorých bol predaný	Názov	Režisér	rok výroby	počet štátov do ktorých bol predaný
KRÍŽIACI — odmena čitateľov týž. „FILM“ za najlepší film roku 1960	Aleksander Ford	1960	53	ATENTÁT (ZAMACH) — odmena medzinárodnej filmovej kritiky na festivale v San Sebastian (Spanielsko) 1959. Odmena za najlepší scenár (Jerzy Stawiński) na tom istom festivale. Odmena za režiu na festivale festivalov v Mexiku 1959. Odmena na festivale v Guadalajara (Mexiko) 1960.	Jerzy Pasendorfer	1959	26
POSLEDNÁ ETAPA — Grand Prix na festivale v Máriánských Láznach r. 1948 a I. odmena na Festivali v Gottwaldove r. 1948. Odmena Svetovej rady miestna pre rez. Wandu Jakubowsku r. 1951	Wanda Jakubowska	1948	43	POPOL A DIAMANT — odmena Medzinárodnej filmovej kritiky na festivale v Benátkach 1959. Odmena na festivali vo Vancouver (Kanada) 1960. Odmena čitateľov týž. „FILM“ za najlepší film roku 1958. „Strieborný laur“ — odmena amerického producenta Davida O. Selznicka 1962.	Andrzej Wajda	1958	25
KANÁL — Mimoriadna odmena jury festivalu v Cannes (Francúzsko) 1957 zlatá medaila Svetového festivalu mládeže a študentov v Moskve — 1957. Odmena čitateľov týž. „FILM“ za najlepší film roku 1957.	Andrzej Wajda	1957	42	VLAK — Odmena G. Méliesa na festivali v Benátkach 1959. Vyznamenanie za hereckú úlohu (Lucyna Winnicka) na tom istom festivale. Odmena čitateľov týž. „FILM“ za najlepší film roku 1959.	Jerzy Kawalerowicz	1959	21
HRANIČNÁ ULIČKA — Zlatá medaila na festivali v Benátkach (Talianisko) 1948.	Aleksander Ford	1948	33	EVA CHCE SPAT — Grand Prix na festivale v San Sebastian 1959.	Tadeusz Chmielewski	1958	21
CHOPINOVÁ MLADOST — odmena za biografický film na festivali v Karlových Varoch 1952. Zlatá medaila na filmovej prehliadke vo Ferrare (Talianisko) 1959.	Aleksander Ford	1951	31	NOŽ VO VODE — odmena Medzinárodnej filmovej kritiky v Benátkach 1962. Odmena čitateľov týž. „FILM“ za najlepší film roku 1962.	Roman Polański	1962	21
MATKA JOANNA OD ANJELOV — mimoriadna odmena jury na festivali v Cannes 1961. Odmena poľskej filmovej kritiky za najlepší film r. 1961. Odmena Francúzskej filmovej akadémie za úlohu Lucyny Winnickiej. Odmena čitateľov týž. „FILM“ za najlepší film roku 1961.	Jerzy Kawalerowicz	1961	27	NÁVŠTEVA PREZIDENTA — Mimoriadna odmena jury na festivale v San Sebastian 1961. Hlavná odmena Španielskych diskusných filmových klubov na tom istom festivale.	Jan Batory	1961	18
PÁTKA Z BARSKEJ ULIČE — odmena za režiu na festivali v Cannes 1954. Čestný diplom na festivali v Edinburgu (V. Británia) 1954.	Aleksander Ford	1953	27				

To bol, samozrejme, nápad Bradleya. Noc bola hlúpa a nudná, čas sa nemôže fahal v neútulnej izbe policajného úradu, v ktorej sa zhromažďovali reportéri denníkov, zaplnujúci kriminálne rubriky. Bradley z „Mirror“ mal už výše hlavy bridža v trojici a očakávania, či sa niečo stane.

— Mám už nápad, — povedal a hodil karty na stôl. — Urobím žart starému Popovi.

Pop Henderson bol starým úradníkom, ktorý konal službu v mŕnicu, v podzemiacach budovy. Mal už viac ako sedemšiat rokov, strašne pomalé pohyby a ešte pomalší rozum. Už dávno mal ist do penzie, ale ľutovali ho lebo mal chorú manželku a vydržoval početnú rodinu. Zatvárali oči na nemohúcnosť starého Popa.

— Aký žart? — opýtal sa Furness s „Recordu“, veľký, chudý chlapák.

Bradley vysvetlil o čo sa mu jedná a Furness namietol:

— Nepáči sa mi to. Pop je príliš starý na takéto kúsky. Nechaj ho na počkoji!

Nebolo ľahké odviesť Bradleya od jeho nápadov. Nie nadarmo vraveli o

hrdelné chrápanie. Naraz telo sa zdvíhlo do sediacej polohy a zosuvajúca sa plachta ukazala tvár, v ktorej napoľy slepé oči starého Hendersona neboli v stave rozoznať črtu redaktora Bradleya.

— Kde som? prerieka zdanlivá mrtvola hrobovým hlasom. Co ste so mnou urobili?

Pop Henderson zastal. Bradley zdvíhal rukou zamotanú do plachty a zavolal: — To ty? Co si to so mnou urobili? Chcel si mňa zabít??!

Z hľadiska Bradleya, žart sa vydal výborne! Tvár starého Popa začala sa potiť, dýchal nepravidelné; obrátil sa a začal nešikovne bežať k schodom kričiac chraplavovo: — Kriste Ježiši! On je živý! On je živý! Pán brigadír! Pán brigadír Roberts! Jedna mrtvola ožila!

Dave Bradley rýchle zoskočil zo smrteľnej posteple, trestok dvermi a utekajúc popri rehotajúcich sa kamarátov zavolal: — Nohy na plecia, chlapci! Tento Roberts vobec nemá zmysel pre humor. Mohli by sme mať neprijemnosti.

Alfred
Hitchcock

VTIPKÁR

nom, že je to najväčší vtipkár aký kedy chodil po matičke zemi. A len to ho skutočne zaujimalo; bolo mu jedno, aké budú následky jeho žartov, obyčajne dosť ukrutných. Aj tentokrát tak dlho prehovaral Furnessa až tento dal sa nahovorit. Tretieho, Morgana z „Chronicle“, nebolo treba zvlášť prehovorovať — bol po niekoľkých štamperlikoch, ktorým vdačil náladu výhodnú pre takéto podujatia. Všetci traja zišli do ponurej pivnice, kde, v maličkej kancelárii sedel Pop Henderson, trpeľivo očakávajúc koniec svojej služby. Nečítal, lebo mal slabé oči. Ani rádio nepočúval.

Pozdĺž steny mŕnice nachádzali sa dvere od dvanásťich malých cel — akurat postačujúcich, aby v nich uložiť telo dospelého muža pod podmienku, že mu nepríde na um obraciť sa na bok. Lokál bol skoro vždy plný, lebo vo velkom meste každý deň sa našiel patričný kontingent obetí karambolov a neidentifikovateľných mŕtvych.

— Pop, — povedal Bradley — jedná sa o číslo 11. Dostali sme zprávu, že je to bankár z New Yorku, ktorý zahynul. Ukaž nám ho.

Pop pomaly vstal a zaviedol ich k číslu 11. Otočil kľúčou na dverách. Ich oči uvideli neforený tvár pod plachtou. Bradley stiahol plachtu a predstieral, že pozoruje zomrelého.

— Áno, to by súhlasilo... — zamrmal.

Popis súhlasi s tým, čo vidíme vážení. Pop, prosím, prines mi jeho štitok, áno?

— O.K., pán Bradley. Ked sa Pop vziahol, žmrulkli na seba sprisahanecky. Furness šiel za starým dozorcом. Bradley s Morganom začali pracovať.

* * *

Zamračený Furness študoval v kumbálku Popa „prijímaciu listinu“ č. 11. Robil to tak dlho, až prišiel Morgan a oznamil:

— Neunuj sa Pop, predsa to nie je ten, o ktorého sa nám jednalo. Môžeš strčiť č. 11 opäť do posteple.

Novinári vyšli na chodbu a zastali nedaleko, počívajúc. Pop metodický a nemilosrdne pomaly daval do poriadku papieri. Potom, tak isto pomaly krokom šiel do veľkej sále mŕnice, kde cez nezamknuté dvere bolo viditeľné č. 11, zahalené plachtou. Zostalo mu len niekoľko krokov, keď postava sa pohla a spod plachty dalo sa počúť

Ked už bol v čakárni pre reportéra, počuli na chodbe roztriasený hlas starého Popa. — On sedel, pán brigadír! Čestné slovo, sedel a hovoril. Ja vám to vravím, pán brigadír...

Bradley sa začal zase nudiť. Počul, ako brigadier prešiel, chodbou nadávajúc na hlas a trieskajúc dvermi svojej kancelárie. Konečne bol počúť pomalé kroky Popa Hendersona. Dozorca strčil hlavu, poobzeral sa po izbe a počadal, úmlne ticho:

— Nemali ste to robiť, pán Bradley. Mám slabé srdce, ale ani sa mi o to tak veľmi nejedná. Pán Roberts je na mňa strašne zlý a môžem vyletieť, ak sa ešte niečo podobné prihodí. Slí sme dolu a brigadír mi povedal, že mňa trápia výdiny. Potom pochopil, že páni od novín urobili mi žart a pohrozil mi, že keď sa ešte raz dám oklamat — skoncuje so mnou. A ja nemôžem odísť... Co by som robil bez tých niekoľkých halierov... Preto vás veľmi prosím pán redaktor, nerobte mi už viač také žarty...

Bradley mykol plecom, zapálil ešte jednu cigáru, konečne zatelefonoval do redakcie, že nič sa nedeje a že ide domov.

Na prázdnej, zle osvetlenej ulici cítil sa niejak zlé. A dobrú náladu cemil si viac ako vodku a ženy. Šiel do maličkého baru. Lokál bol prázdný, špinavý. — To je jedno, whisky je všade taká istá — zamrmal pre seba. Po tretiom pohárik zase mal elán, po štvrtom mal náladu, ako v najlepších momentoch života. Samozrejme ihned sa mu zechcelo zase niekomu urobiť žart. Čo je hodný život bez dobrých žartov?

Obzrel sa okolo seba. Pri bare, na vysokej stoličke sedel len jeden host, nízky a chudy, ktorý pil pivo. Barman vyzeral na živialného človeka, ktorý bude vedieť oceniť Bradleyov žart. A čo sa týka toho chudáka, tem bude musieť podieľať sa na mienke barmana a Bradleya, nebudie mať iné východisko. Novinár sa tíško zasmial. Naklonil sa ako by si zavážoval šnúrky na topánkach a rýchle vsunul zapálenú zápalku do topánky osmelého milovníka piva. Potom žmrulkol na barmana, ktorý práve malieval vodku. V tom momente malý človeček zreval a skočil zo stoličky. Otvorenou dlanou niekoľkokrát udrel horiacu zápalku a vytrohol ju z topánky. Bradley sa smial nahlas. Nenápadný človečik zúrivo sa naň obrátil:

— Ty sk... syn! — zasyčal, urobil dva kroky a udrel.

Uder znetvoril tvár Bradleya. Padol zo stoličky a zátylkom treskol o mošadzne okutie baru. Ak by Bradley mohol počúvať, zachytil by uchom praskot kostí vzdadu v lebke, ale svetlo už zhaslo v mozgu veľkého vtipkára.

Malý človečik zúrivo hľadel na telo natiahnuté na zemi.

— Aký kretén! — zavrčal — Vsunuf mi zápalku do topánky! Mne, Kidovi Wilkinsowi.

— Trošku prisilne si udrel, Kid — mrmlal barman, naklaňajúc sa nad ležiacim.

— Co chceš? — odpovedal ten. — Tento úder poznajú na ringoch. A to bol mimoriadny idiot, keď začinal s Kidom. Druhý krát — dvakrát pomyslí, než urobí nejaký žart.

— On nežije... — povedal naraz naťakaný barman.

— Nemožné... Nemohol skončiť od mojej päste... — Len keď, len keď by, tento kov...

Barman vytiahol z vrecka Bradleya náprsnú tašku a dôklady.

X
LAT
PRL

„KAMARAT S FUZMI“

Nebudem tuna písaf o všetkých úspechoch Eudového Poľska, obmedzím sa len k zisteniu toho aké zmeny nastali na našom okolí.

Ešte nedávno boli sme svedkami ako sa ľudia tlačili v obchodoch, aby si kúpili petrolej, ktorým potom osvetľovali svoju chalupu. Ale takéto osvetľovanie nie len, že nedávalo svetlo ale aj, čo bolo horšie špinilo celú izbu.

Niekedy, chlapec, ktorý sa učil pri takomto svetle zaspával nad knihou v posteli a zobúdzal sa ráno so špinavou tvárou od dýmu horiacej lampy. Casto nestihol sa ani poriadne umýť a bežal do školy, kde medzi veselými spolužiacimi je pomenovaný „kamarátom s fúzmi“.

Celé vzdelenie nadobúdal z kníha a z toho čo mu povedal učiteľ. Učebné pomôcky, ktoré možno využívať mimo školy boli preč cudzie, pre niektorých dokonca také slová ako „rádio“ alebo „televízia“ boli neznáme.

Bolo to už dávno, ale nie tak veľmi dávno aby som tie časy dobre nepamatával.

Dnes máme elektrický prúd, nutne potrebný v storočí rozvoja techniky. Dnes chlapec a dievča, ktorí sa vracaú zo školy nemajú starosti s domácimi úlohami. Majú svetlo cez celý deň a noc. Vedú môžu nadobúdať nie len cestou kníha a prednášok v škole, ale môžu počúvať rádio, odkiaľ počújú svoju rodnú reč, môžu sledovať celonárodný rozvoj kultúry, môžu počúvať prednášky v cudzích rečiach, pekné pesničky atď.

Ba, ešte viac, môžu sledovať športové podujatia vzdialené na tisícky kilometrov na televíznej obrazovke. V televízii vidia krajinu do ktorých zatiaľ nemôžu cestovať a nadväzujú styky s kultúrou, ktorá predtým bola pre nich uzavretá.

To je len krátka prehliadka toho, aké výhody majú dnes deti. Pozrite však aj na život vidiečanov. Nehovore už ani o tom čo bolo, a ako bolo predtým, lebo to všetci vieme. Pozrite sa však aké výhody ma dnešný gazda.

Je po žatve. Avšak gazda sa netrapi kedy bude pekné počasie, lebo vždy môže zapojiť elektrický stroj a ihneď obdrží čisté výsledky svojej práce. A nielen to, ak potrebujete sečku pre kravy alebo obrok pre kone, nemusí točiť stroj vlastnými rukami ale túto prácu vykoná za neho elektrický prúd. Aj veľa iných práce konaných ručne dá sa dnes nahradí silou elektrického prúdu. Gazda si uvedomuje, že toto vďačí slobodnej vlasti.

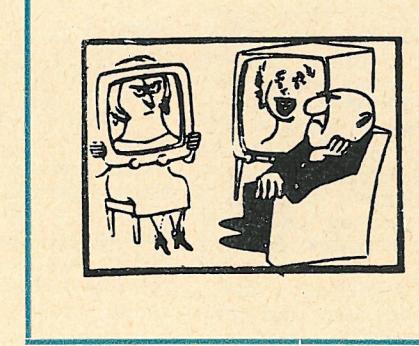
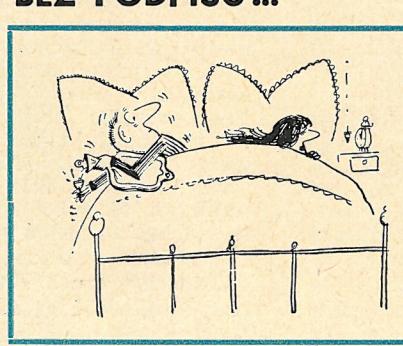
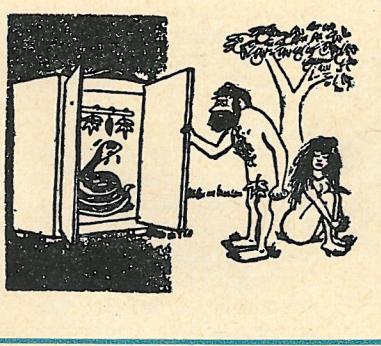
Bývame nedaleko rieky Bialka. Rieka je pokojna len vtedy keď neprší. Všetci vedia, že obyčajne horské rieky sú bystré. Ked hladina vody trochu stúpne, rieka berie so sebou všetky mostiky, kladky a dokonca mosty, lebo tie posledné obyčajne boli budované z dreva. Už niekoľko rokov máme betónový most. Nemusíme sa bať, že v prípade povodne budeme odrezaní od susedných dedinek. Ten to most vzdoruje každej búrke, nezoberie ho žiadna povodeň.

Nebudem podrobne popísovať ďalšie plány, ktoré majú byť zanechané realizované. Musím však predsa spomenúť že má byť vybudovaná nová škola, skokánsky mostík pre mičovníkov snehu, nové cesty, aby hostia prichádzajúci sem na odočinu mohli bez ťažkosti pricestovať až do dediny.

Tento rok oslavujeme 20. výročie Eudového Poľska, tento rok chceme dôstojne uctiť hodnotiac výsledky práce tých 20. rokov. Uctievame našu ľudovú vlast a do ďalších rokov prajeme jej ďalšie úspechy, aby sa mohla slobodne rozvíjať ľudská myšlienka, kvitnúť pracovný elán vo všetkých srdeciach.

BERNARD KOSZUT
Czarna Góra 99

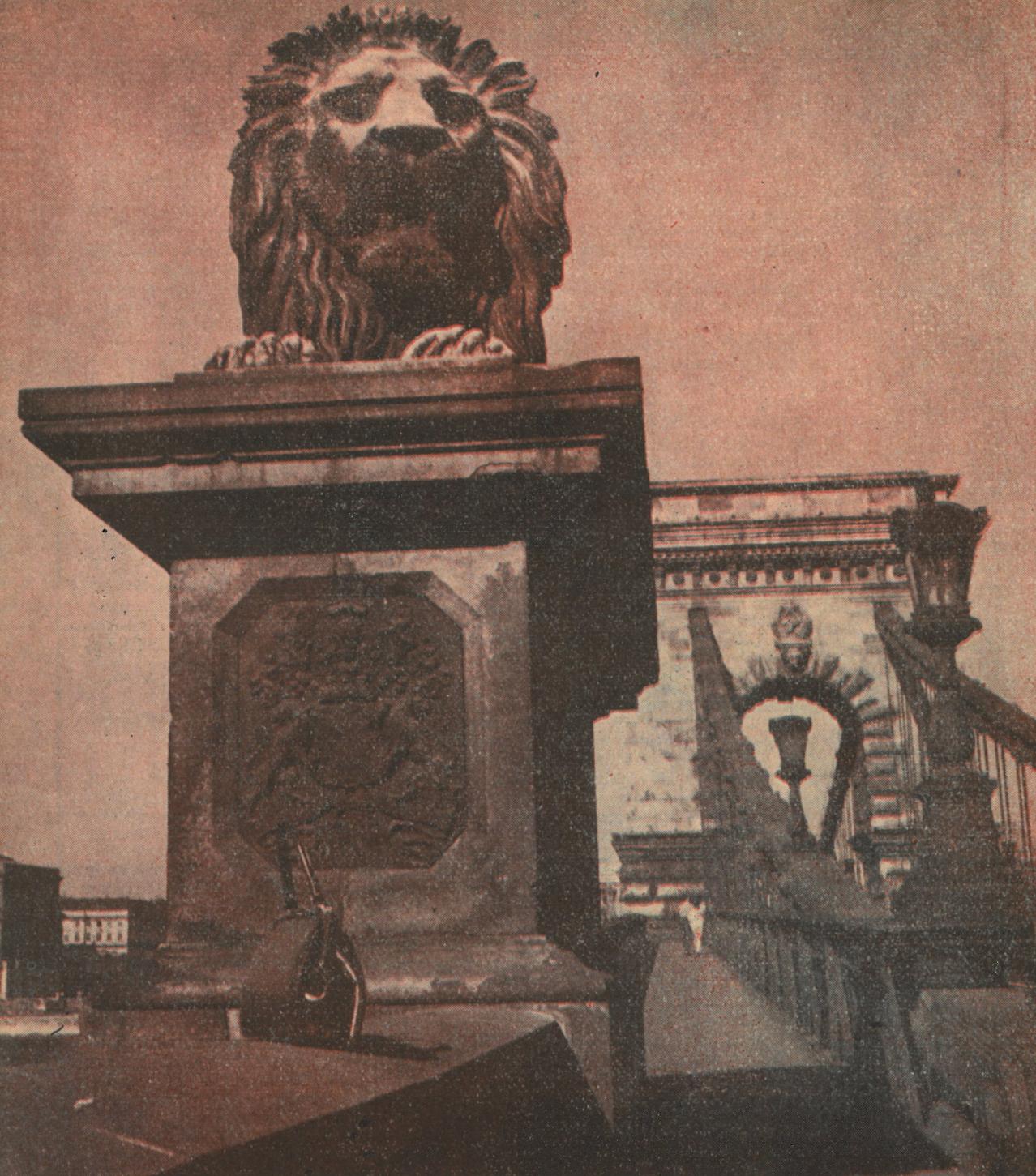
BEZ PODPISU...

MAĎARSKÉ

Impresie

Text a foto. MARIAN KAŠKIEWICZ

Komárno, tak ako Těšín delí na polovicu hranica. Z jednej strany Komárno z druhej Komarom. Po krátkych colných formalitách, po zdolani niekoľkých asfaltových zátačiek, vpadáme na širokú autostrádu. Nerozlúčime sa s ňou až po samu Budapešť, kde práve končia ju budovať. Pišem v množnom číslu. Lebo necestujem sam ale v spoločnosti pôvabného Aurela Kajlichu z Piešťan, vynikajúceho slovenského maliara a grafika, ktorého čitatelia poznajú už z minuloročnej reportáže.

Na razcesti, lebo do Budapešti môže sa cestovať dvomi cestami, tou pozdĺž Dunaja a tou cez Tatabányu, volíme tú poslednú. V Tatabánya prvý pôrkolt, skutočný maďarský, chutný, keď môžeme vravieť o chuti v tom paprikovom pekle. Toto peklo zapijame vínom a vtedy je to skutočné nebo, čo sa týka chutí a nálad. Startujeme ďalej, do hlavného mesta. Na ceste také iste Trabanty, populárne už tuna autá, ktoré v Česko-slovensku len nedávno začali sa používať.

Hlavné mesto Maďarska víta nás prudkým sobotňajším silnikom, hustnúcim od predmetstí smerom k stredu mesta davom prechádzajúcich sa, šórmu aut, ktoré asi smerujú k Balatonu. Víta nás konečne sochou Bema, Margitínym ostrovom, Dunajom, Gehlertom a natlačeným do posledného miestečka Kerutom. Otáčka do prava na Honvéd Utca a chvíľka postoja za účelom odovzdania pozdravu od známych známym. Na dverách tabuľka — „Dr. Palkovich Imre“, vchádzame... Milá rodinka sedí na kufroch, práve chystajú sa odcestovať na letný byt do

primestskej vile. Pôvabná gázdiná nás víta a ospravedlňuje sa zároveň, pýtajúc sa či ja rozumiem. Lebo môj priateľ Aurel výborne hovorí po maďarsky. Tuna ukončil školu, tuna počoval a po ceste ukazoval dokonca kde a kolko zabil zajacov. Domáci pán, prináša plný demíón. Ich malý, jedenoročný synček tiež nás víta úsmevom šťastného dieťaťa. Babička už niečo pripravuje v kuchyni. Cítime sa milo a zároveň neprijemne, lebo im prekážame pri sťahovaní. Žial utieč sa nedá. Z takej armády, ako maďarská rodina, keď už do nej vstúpíte, je nemožné deserterovať. Potom bolo víno, veľa dobrého vína, bol nádherný obed a rozlúčka. Napriek protestom, zostali sme v ich byte. A domáci nechali nám dokonca na stole v kuchyni peňaženku naplnenú peniazmi.

Cestoval som do Maďarska s veľkou zvedavosťou. Zo svetovej tlače a mienky individuálnych turistov, prichádzali odtiaľ dobre zprávy. Zprávy o tom, že ľudom žije sa dobre, že v mestách a na dedinách priaznivo sa rozvíja hospodárstvo, že obchody sú výborne zásobované atď. Už prvá prechádzka ulicami hlavného mesta potvrdila tiež zprávy. Ludia sú dobre oblečení, disciplinovaní na križovatkach, doprava presná, výkladné skrine obchodov plné a estetické. Veľa výrobkov zahraničného pôvodu — od citrónov po datle. Pociťuje sa len nedostatok slávnej maďarskej salámy a známych maďarských syfónov na domácu výrobu sódovky. Salámu vykúpili cudzinci, syfóny Maďari v súvislosti s horúčavami. Nedostatky ako je vidieť pochopiteľné, mizivé

popri navale iných výrobkov. Ceny priemerne ako naše. Takýto je vonkajší obraz, prvy pohľad na to, čo menujú „maďarským hospodárskym zárazkom“.

Ku koncu roku 1963 Maďarsko počítalo 10,1 mln. obyvateľov. Samozrejme reportér nemá možnosť rozprávania so všetkými. Nie je však potrebná až takáto sonda, aby sme si vytvorili plný obraz vnútornéj situácie tejto krajiny. Lebo v početných rozhovoroch, s ľuďmi rôznych povolaní, stále sa opakuje tá istá pochvala ľudovej vlády. Zdôrazňuju predovšetkým konzervatívnu demokratizáciu verejného života a zároveň to, že „kult osobnosti“ bol úplne vyklčovaný. Zaujímavé je napr. to, že prejavuje sa tu snaha po utvorení jednomandatových volieb v okruhov, v ktorých kandidovali by na poslancov niekoľkí kandidáti. Ďalej Ľudia súhlasne tvrdia, že socialismus musí byť dielom celého národa. Pod týmto pojmom rozumejú ďalší rozvoj svojej krajiny, rastúci blaho byt, priaznivý štart pre mladých, klúdnu starobu atď. Ľudia vravia tiež o nedostatcoch. Aj v tejto kritike sú súhlasné názory. Základný nedostatok — tvrdia — je nedostatočná efektívita práce. Nazdávajú sa, že Ľudia by mohli dať výrobe ešte viac, ak by — vraviac jednoducho — pracovali „na plné obrátky“.

Siahnime po posledných číslach. Potvrdzujú to čo sme videli a počuli. V roku 1963 národný dôchodok Maďarska zvýšil sa o 5 percent v porovnaní s rokom 1962. Nedostatok však plánované uka zovatele, podľa ktorých be

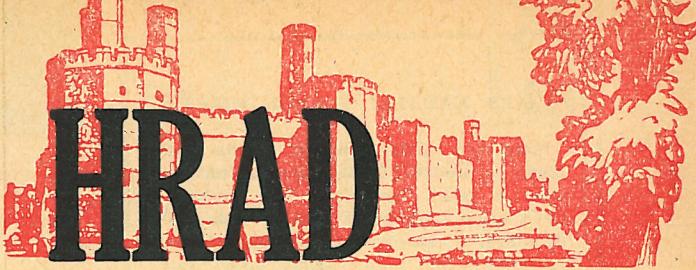
hom prvých troch rokoch päťročného plánu mal by rasť rovnomerne o 6,3% ročne. Prejavili sa aj tuna fažkosti, napr. nutnosť nadplanovaného rastu zamestnanosti, nesolnenie plánu strojárenským priemyslom o.i. pre nedostatok objednávok. V poľnohospodárstve zase urobili svoje, krutá zima a suché leto. Napriek týmto fažkostiam, ktoré vystupujú a môžu vystúpiť všade, môžme za toto obdobie zaznamenať veľa, veľa hospodárskych úspechov. Spomíname len niektoré. Chemický priemysel dosiahol v roku 1963 vzrast až 11 percent. Zber cukrovej repy zaznamenal rekordný rast 28 percent v porovnaní s rokom 1962. Reálne prijímy robotníkov a administratívnych pracovníkov stúpli o až 7 percent. Priemyselná výroba stúpla o 7%, poľnohospodárstva o 5 percent. Výsledky toho sú viditeľne na trhu. Obraty maloobchodnej siete zvýšili sa behom roku o 8%. Osobných aut bolo predaných o 9% viac, motoriek o 44%, ľadničiek o 84%, televízorov o 21%.

Toľko čísla. Ešte k tomu musíme dodať, že Maďari v poslednom období zvolili si správny kurz na turistiku. V dnešnom období turistika je oborom národochopodárstva, ktorý pri patričnej politike štátu dáva veľké zisky a to spravidla zisky devízové. Preto nie je prekvapujúce, že ju považujú za dôležitý obor národného hospodárstva. Výsledky tohto rozhodnutia sú viditeľné všade. A to tak kde sa jedná o turistické služby ako aj ozivený cudzinecký ruch. Cudzinci radi navštievujú aj maďarský Balaton aj maďarsku puštu.

Lebo všade sa stretávajú nie len s opísaným na začiatku pohostinstvom, ale aj s podmienkami na svetovej úrovni. Hotely, motely, reštaurácie a bary, bûdky a benzinové čerpadilá rastú ako huby po dôždi. Majú zaujímavé architektonické riešenia, sú dobre skomponované s krajinkou, výborne označené.

Je príjemne v nedeľu v Budapešti pripomenúť si pôvaby tohto mestá. Preto aj spolu s priateľom obnovovali sme si spomienky. Palatinus na Margitinom ostrove privítal nás tridsaťtisícovým davom tel, ležiacich v rôznych pozíciach v teplej minerálnej vode. Na pobreží ostrova cesta, po ktorej naše poľské automobile Nysa ľahajú otvorené turistické vagóniky. Rýchlosť 10 km na hodinu. Turista môže obdivovať neunavujúci sa a popri tom počúvať sprivedkyňu, lebo vozidlo je rádiovionizované. Toto iste zariadenie Maďari používajú na svojom starom meste, neďaleko kráľovského zámku v Bude. Skôr než sme tam zašli zjedli sme obed na ktorý bola rybacia polievka, opäť pekne papriková. Reštauráciu viedie dedinské rybárske družstvo. A asi preto skutočne svieže ryby prichádzajú na tanier konzumenta. Po navštive starého mesta, ktoré teraz generálne oprájili, cesta mohla viesť len do Gehlerta. Slinko povedalo už dovidenia tejto krásnej krajinie. Len Dunaj zachytil ešte na chvíľu jeho pramene, bol jasnejší ako mesto, ale len do času. Lebo zažiarili ako viačný stromček ulice a námestia, mosty i pobrežia. Ohromení pohľadom zisli sme na nádvorie hotela, kde ciáganska kapela hrala čardáš.

LIKAVSKÝ HRAD

Radí navštievujeme oblasť turistickej konvencie na slovenskej strane Tatier. Obdivujeme vysoké vrchy, malebné doliny a útulné kotlinky. Navštievujeme početné dedinky a mestečka tiahnuce sa pod Tatrami. Jedným z nich, nad Váhom, je značné priemyselné a dopravné stredisko — Ružomberok.

Do dejín vošiel ako banícka osada z trinásteho storočia a od roku 1339 s mestským právom. Pôdnes zachovali sa v Ružomberku staré budovy a preplnené kúzľom uličky-schody vedúce do ležiaceho na vršku kostola, ktorého začiatky siahačú 15. storočia. Oplatí sa vojsť po nich pre peknú panorámu, ktorá ukazuje našim očiam staré mestské domy s vladivoucú uprostred radnicou a vinúcou sa pod horami dolinou Váhu. V diaľke, hodinu prechádzky od mesta, sú viditeľné ruiny hradu Likava — voľakedajšieho strážného hradu.

Ležiaci na dominujúcom, skalnatom výbežku Malého Choča behom storočí stal na stráži prechodu do Liptova, na Oravu a do Poľska. Nejedná pamätná udalosť odohrala sa v jeho niekoľkopo-schodových vysokých muroch, ktoré svojím okruhlým tvarem pripomínajú rímske Colosseum.

Počiatky dejín Likavy strácajú sa v hmle odahlých storočí. Vraj tento hrad vybudovali červení mnísi — templári v 13. storočí. Prvé písomné záznamy spomínajú hrad v roku 1312, keď vládol mu prior templárov — Radmír.

Povíchricie dejín menili likavských vladárov a menili aj úlohu hrdého staroslovanského hradu. Jeho dejiny to nielen rytierské turnaje, zápasy alebo romány krásnych žien, to sú predovšetkým storočné tradície vojen — krv mnohých tisícov bojovníkov a obyčajných vojakov, ktorí nasilu naverbovaní spomedzi obyvateľov okolitých obcí, hynuli na muroch hradu za vojnovu slávu a mohutnosť jeho vladárov. To bola tragédia poddaného ľudu.

Zprávy o sile Likavského hradu a nahromadených v ňom pokladoch niesli sa široko-daleko. Práve to bolo príčinou, že o máloktočí hrad na Slovensku bojovalo sa toľko ako o Likavu. Skorom nebol túna pokoj. Neustále bol obliehaný a často menil svojich vladárov a ich kráľov. Ako prví dobyli ho husiti roku 1431, neskôr Ján Jiskra z Brandysa, inokedy Štefan Zápolksy, Rakócziovi povstalci a vojska cisára Leopolda.

Vládol nad ním zvolenský župán Donča a rod Pankrácyovcov, kastelán poľského kráľa Kazimíra Jagellovca, rod palatína Illésházyho, Thökölyiovcov a mnohých iných, silných vo vtedajšom období rodov.

Jední ho ničili, iní opäť odbudovávali, upevňovali, opäť bol búraný a vypálený. Keď by kamene — nemí svedkovia vtedajších časov — prehovorili, veľa by nám povedali o prelialej krvi, o tom aký zúfalý musel byť osud ľudu žijúceho pod hradom v období jeho feudálneho úpluku, keď sa oň točili početné vojny a menili sa jeho dobyvatelia. Za posledného dobyvateľa Rakócziovi osud hradu bol spečatený, roku 1707 bol zničený.

Opustené mury stále viac menili sa na ruiny, zatierali sa stopy ozdobných komnát. Z jeho vysokých bašt neozývajú sa už signály vyhľávané stražníkmi. Jedine medzi okolitým ľudom rozprávajú sa početné legendy a povestí. O tom ako Imrich Thököly utekajúc do Poľska, po dobytí hradu cisárskymi vojskami, pre zmýlenie prenasledovania pribil svojmu koňovi opačne poďkovy, predom dozadu alebo o tom ako bol túna väznený Jánošík pred popravou v Liptovskom Mikuláši. Mimoriadne mnohé legendy zachovali sa o ukrytých pokladoch, ktoré vraj už mnohí hľadali medzi ruinami hradu. Jednu z nich počuli sme aj my:

„Smutné zvesti dochádzali na Likavský hrad. Nepriateľské vojsko chystalo sa ho podmaniť a a popritom získať ohromné bohatstvo aké skrýval.“

Bližila sa obrovská sila. Hrad asi nebude môcť odolať nepriateľskej presile. Hradný pán chodil

zamyslený po ohromných prepychových komnátkach. Kde sa podiaľ? Kam skryť hradné poklady? Rozhodol sa obratiť sa na svojho najvernejších chvíľach života dokázať obetavosť a vernosť. Dlho sa spoľočne radili.

Až jednej tmavej noci, keď stráže nemohli si ničoho všimnúť, hradný pán a jeho verný sluha kopali jamu, niekde pod hradnou vežou. Keď už bola hlboká, dali do nej velikánsku debnu zo všetkými pokladmi. Potom starostlivo odstránili aj tie najmenšie známky skrytie.

Keď skončili, sluha chcel odísť, ale pán ho zadržal. Akosi zvláštne sa naň pozrel... a po chvíli povedal: „Teraz ty si už len jeden, ktorý vie, kde sme skryli poklad. Nemôžem ťa nechať nažive.“ Sluha dozrel v pánoných očiach smrt. Darmo uistoval a pripomínal o svojej vernosti, že predsa celým svojim dlhým životom niekoľkokrát dokázal vernosť.

Ako blesk, nenápadne udrel fažký čakán, ktorý kopali jamu. Za svoju obetavosť, starý sluha mrtvý klesol k pánskym noham, len jeho nevinna krv, ako výstraha, postriekala kamene skrývajúce poklad. Po chvíli hodil pán mrtvolu do priestasti, ktorá dolu sa rozprestiera pod hradnými múrmami. Vrátil sa ešte ráz k skryši a zaklial ju na krv zavraždeného sluha. Potom sa vrátil do komnat.

Niekoľko dní neskôr hrad bol obkolesený nepriateľmi. Nastal krutý boj, po ktorom hrad padol. V boji zahynul aj hradný pán, posledný človek, ktorý vedel, kde sa skrýva poklad.

Márne hľadali poklady nepriateľské vojská. Márnne prekutávali každý záhyb hradu a dávali na múky ľudí. Nikto o poklade nemohol im nič povedať. Nenašla sa ani najmenšia stopa, poklad bol stratený. Desaťročia a stáročia sa minuli. Zástupy ľudí hľadali likavský poklad. Márna bola každá námaha, zavraždený sluha strážil poklad až do hrobu, ako pomsta za nevinne preliatú krv.

Ráz len predsa, ako hľasa povest, našiel sa človek, ktorý uvidel poklad, lenže aj on padol mrtvý. Našli ho na druhý deň na hrade ľudia a pochovali na cintoríne dedinky, ktorá leží blízko zrúcanin hradu. Vraj bolo to takto: raz za tmavej noci blížil sa muž zahalený do čiernej plachty. Mal zo seba čakán. Nad hradom zúrila búrka a zavýjal viesť. Mesiac zahalil čierne mraky. Len kamene skrývajúce poklad akosi sa zvláštne leskli. Neznámy muž mal akesi zvláštne predtuchy, cítil, že poklad najde. Zastavil sa pod hradnou vežou. Po chvíli začal narábať čakanom. Pracuje ako v zimnici, len z čela si utiera ľadový pot...

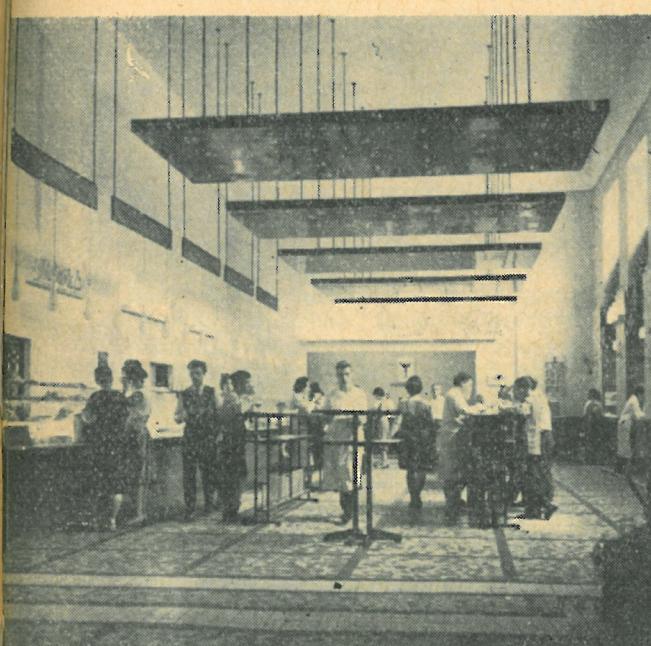
Naraz zahrmelo, vo svetle blesku zaleskol sa kov a pod čakanom zacvendžalo... Muž ešte zúrieviešie dal sa do práce. Síce noc zdala sa mu akasi príerná a hrozná búrka rozzúrila sa úplne, predsa čo mu tam... Poklad je na dosah ruky...

Vtom zem sa otvorila, otvorená debna ukázala najdrahšie drahokamy a muž stačil len skriknúť: poklad! Keď vtom zachvela sa zem, zakolísala hradná veža a z jamy akasi biela ruka vystríila sa spomedzi plameňov. Vraj bol to duch zavráždeného starého sluha, ktorý nikomu nedovolí zobrať poklad. Muž ani skriknúť nastačil a padol mrtvý.

Hrom zase udrel do hradnej veže, ktorá rozpadla sa na dvoje a rúcajúce sa kamene zasypali vykopanú jamu. Poklad zase sa skrýl a nikto nemôže ho nájsť.“ Toľko ľudové povesti o likavskom hrade.

Pominula sa vojenská sláva a vláda hradu, zostali jedine jeho vysoké mury — ruiny, z ktorých aj dnes sála dávna muhutnosť. Keď v našich potulkách po liptovskom kraji zablúdime do týchto oblastí, je hodno navštíviť hrad, ktorý spája v sebe dejiny s krásnym turistickým objektom v jednu spoločnú udalosť.

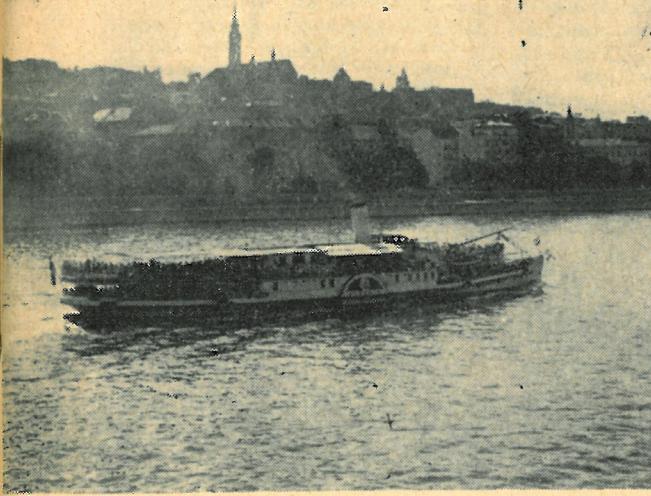
Na uliciach

V reštauráciach

Turistické automobile

DETÍ, POCUVAJTE!
Dnes sme pre vás pripravili rozprávku Michalikovej

Zil raz vo svojom brlohu vták. Svoje obydlie si nikdy neopravoval a nečistil. Bolo špinavé, stare na rozpadnutie.

Raz prechádzal vedľa vtáčeho brloha slon. Sotva sa dotkol strechy, hned sa nahľa nabok.

— Priateľko, prosím ťa, prepáč mi! — povedal slon vtáčovi. — Vedja som nechcel. Hned ti to napravím.

Slon bol veľmi šikovný majster a nebál sa roboty. Vzal kladivo, klince a opravil strechu. Strecha bola silnejšia ako predtým.

PREPOČITAL SA

„Oho!“ pomysel si vták. „Ako vidno, naľakal sa ma! Najprv sa ospädelnil, potom mi napravil strechu. Donútim ho, aby mi vystavil nový dom! Keď sa bojí — znamená to, že poslúchne!“

— Stoj! — zakriačal na slona. — Cože je to? Ty si myslíš, že len tak ľahko môžeš odísť? Strechu si dal na miesto, ako-tak si ju popribíjal a teraz chceš utiecť? Nech sa pôči, postav mi ešte nový dom! Už aj sa ber, lebo ťa priučím, že ťa nik nespoznám!“

Keď počul slon takéto slová, ne-povedal nič. Celkom ľahko chytil

vlka chobotom pod brucho a hodil ho do jamy so zapáčajúcou vodou. Potom sa posadil na vtáči dom.

— Tu máš nový dom! — povedal slon a odišiel.

„Nie nechápeš!“ čudoval sa vták. „Najprv sa ma bál, prosil a prepáčenie a potom takto?“

„Ty si hlupák! — zakriačal starý havran, ktorý všetko pozoroval. — Ty nevidíš rozdiel medzi bojazlivosťou a ponaučením!“

OPRAVA: V čísle 8/64 na str. 7 uverejnili sme „Malé poviedky“ od ANNY MICHALIKOVEJ, ktoré sme omylom podpisali „S. MICHALIKOVÁ“ autorku a čitateľov prosíme o prepáčenie.

Mala som tažké detstvo, trpela som biedu a nádzru. Sama som sa naučila čítať a písat, bez školy bez dodatočných kurzov na ktoré som už bola príliš stará. V našej malej chalúpke, ktorú vybudovali moji rodičia čítala som im prvé knihy a časopisy. Môj otec, ktorý nechcel byť horší ako ja, tiež sám sa naučil doma čítať a písat.

Potom, po rokoch som odcestovala za prácou do P.G.R., kde nielen, že som dobre zarábala a preto som mohla pomáhať aj rodicom, ale zoznamovala som sa s kultúrnym životom. Bola som prvýkrát v kine, divadle, na výlete. Tuna som sa naučila variť a šíti. Bola to pre mňa výborna praktická škola života. Vedúci P.G.R. vymenoval mňa zástupcom vedúceho klubovne, ktorú som dokonca 6 mesiacov viedla. Zarábala som dobre, takže som si mohla vziať pre seba kúpiť. Keď som vystupovala nevedela som variť a šíti a po návrate domov šila som pre všetkých domacích. Kúpila som si stroj na šitie. Nás jedný listok sa úplne zmenil.

Neskôr som pracovala ako kuchárka a vtedy som mohla uplatniť všetky moje kucharské vedomosti. Potom som sa vydala a teraz snažím sa zariadiť si život po novom. Popri každodenných stavostach venujem veľa času na učenie a kultúrne podujatia. Môj manžel je vzdelený, pracuje v administratíve a práve preto aj ja pokračujem v učení. Dávno som po tom túžila, teraz moje túžbu uskutočňujem. Zoznamujem sa s gramatikou, zemepisom a dejinami. Raz v týždni chodíme do kina, počúvam rádio, čítam mnoho časopisov, samozrejme aj „Zivot“. Na kultúru určujeme z našich mesačných príjmov 150—zl. v našej domácej knižnici máme už veľa dobrých kníh.

Cakajú nás ešte iné udalosti. Roku 1965 naša obec má byť elektrifikovaná. Už teraz sa na to tešíme. Plánujeme tiež založiť si kanalizáciu a vodovod. Stroje pomaly nahradia prácu ženy. Tešíme sa, že skončíme 7 tr. základnej školy a že budem môcť učiť sa ďalej. Môj manžel mňa rozumie a podporuje v mojich snaħach. Určite spolu niečo dosiahneme.

Len, aby nádajle vládol mier. Drobne udalosti, také ako tie, ktoré som ja zažila skladajú sa na väčšie a tie rastú v celosťatne. Za všetko čo máme povodační našej vláde, ktorá sa usiluje, aby naša životná úroveň stúpala.

MARIA JURASZEK
Lipnica Wielka

„BUDUJEME LEPSI ZAJTRAJSOK“

Rok 1944 bol pre nás, obyvateľov Novej Bialej dosť smutný. Ešte sme ani dobre žatvu neskončili a už jazdili Nemci po poliach a merali niečo, my sme ani nevedeli čo. Až neskôr sme sa dozvedeli, že budú kopat zákopy. Najprv sme chodili kopat tie zákopy do Laps Wyżnych, asi 7 kilometrov peš. Rano sme museli ísť tam a večer späť. Potom sme chodili kopat na nás chotár a keď sme nastačili sami kopať prišli ľudí z iných dedín a nemali sme odpocínok ani vo sviatok ani v nedele. A takto to trvalo do januára 1945 r.

Boli to pre nás smutné časy, najmä pre rođníkov. Brali nám Nemci aj jahlovice, mne tiež zobraли. Po tomto všetkom prišiel 28. januára front. Bol tažký boj počas ktorého zahynuli aj traja občania z Nowej Bialej.

Po prechode fronty začali našu dedinku prepádávať bandy. Takto dňa 24. apríla 1946 prišli v noci a zobraли 4 chlapov, medzi nimi aj môjho otca a umučili ich v horách. O rok ich potom priniesli a pochovali v spoločnom hrobe na našom cintoríne.

Od roku 1948 do roku 1955 bolo mi veľmi tažko, boli vysoké povinné dozávky a iné povinnosti, ale po roku 1956 všetko sa zmenilo na lepšie.

Vďaka Ludovemu Pošku sme v roku 1961 vyregulovali potok, ktorý tečie cez našu obec. V roku 1962 sme obdržali elektrický prúd, ktorý je veľmi výhodný pre hospodárov.

Tento rok sme započali stavbu školy tisícročia.

Dakujeme ľudovej vláde, že zo dňa deň sa buduje v našej krajine lepší zajtrajšok.

KURNAT WOJCIECH
Nowa Biala

FALOŠNÉ

Falšovanie peniaží má dlhé dejiny. Tradične už sú americké prostriedky falšovania. Rôzne podzemné syndikáty a gangy. Doteraz sa však nestalo, aby polícia im neprišla na stopy. Aféra o ktorej vám chceme porozprávať mala miesto vo Francúzsku. Písala už o nej naša tlač. Je však tak neobvykla, že je hodno na chvíľu sa pri nej pozastaví.

Policajna brigáda Sûrete National so zbraňou v ruke vtrhla do nádher-

Až náhodou spozorovali malý gombíček skrytý pod linoleom. Po stlačení gombíčka, pred prekvapenými policajtmi zdvíhol sa falošný kŕb zakrývajúci vchod a schody vedúce do tajnej miestnosti, v ktorej Bojarski vyrábal stofrankové bankovky. Napriek predpokladom toto laboratórium bolo primitívne, tlačiareň a akási domáca výrobňa papiera.

V tejto pivnici Bojarski vyprodukoval okolo 300 miliónov frankov z čo-

dičke, v pravom hornom rohu bankovky chýba jeden vrcholček, poč jedničkou v nápisie 100 je nedopracovaný fragment zeleného lístka v ornamente, nápis 100 je o štyri desatinu milimetra bližšie k okraju a konečne ofinka Napoleona je hustejšia ako v originále. Tieto chyby sú o to nepatrnejšie, keď uvažíme, že každý stroj používaný na tlačenie má svoje charakteristické vlastnosti.

Bojarski je určite schopný technik. Mal na svojom konte už niekoľko dômyselných vynálezov. Narodil sa a vyštudoval polytechniku v Poľsku. Vo Francúzsku sa našiel po septembri 39 roku. Tam sa prihlásil do poľskej vojenskej jednotky. Po vojne osídlil sa neďaleko Paríža. V mestečku považoval ho za dobre situovaného človeka, vzorného manžela a otca dvoch detí. Vilu vyzbudoval za peniaze, ktoré do manželstva vnesla jeho francúzská manželka Suzanne.

Stopy, ktorých finál opísali sme na začiatku mali svoje počiatky v Paríži. Pred niekoľkými mesiacmi jeden z bankových úradníkov pozorne si prehliadol bankovku, ktorú obdržal. Po dôkladnom preskúmaní cez lupu spozoroval nepatrné rozdiely. Svoje pochybnosti oznámil oddeleniu polície, špecializujúcemu sa v odhalovaní falošovateľov peniaží, vedené komisárom Benhamou.

Stopovanie falošovateľov nie je ľahkou úlohou, nemôže sa obmedzovať na chytanie osôb, ktoré vydávajú bankovky, ale musí objaviť prameň dodávok a ďalej samotného producenta. Neď došli k Bojarskému, polícia začala namáhavé hľadania a pozorovanie v zločineckom podzemí Paríža. Bankoviek bolo stále viac a detektívi nemohli natrafiť na žiadnu stopu zločincov. Neskôr sa ukázalo, že samotný Bojarski pri vydávaní falfizifikátov neuroobil žiadnu väčšiu chybu. Tiež nemal nič spoločné s francúzskym zločineckým svetom a pôsobil úplne osamelé.

Prezradil ho nešikovný spoločník vydávajúci falfizifikáty — Alexis Chouvaloff. Chytili ho náhodou spôsobom, ktorý si nevyžaduje od polície príliš komplikovaný prácu. Zadržali ho keď platil falošnou bankovkou na jednej pošte v Paríži. Po zatknutí Chouvaloff pomerne rýchle prezradil svojho spoločníka, čo zase spôsobilo objavenie „výrobného závodu“ Bojarského. To bol koniec tej dosť neobvyknej aféry falošovania peniaží.

Po zatknutí Bojarski písal svojej manželke. „Teraz, keď som všetko vysvetlil a uzavrel som mier s Francúzskou bankou, nevidím pričinu pre ktoré by mňa nemali zamestnať ako vynikajúceho odborníka“. A pre komisára Benhamou aféra Bojarského bola jubilejným dvadsiatým veľkým prípadom a je možné, že toto číslo bude znamenať počet rokov nutených prác na ktoré bude odsúdený Bojarski.

Bojarski na fotografii políčajného archíva.

Lovec falošovateľov peniaží komisár Benhamou (s lupou) skúma so svojim spolu-pracovníkom Ducassom jednu z bankoviek Bojarského.

nej vile číslo 33 pri ulici Sénart v mestečku Montgneron pri Paríži. Tu namiesto ozbrojeného odporu polícia zdvorilo privítal majiteľ vile. Bol ním nízky s kučeravými vlasmi, stavebný inžinier Czeslaw Bojarski.

Prekvapenie bolo úplne, namiesto komplikovaného laboratória-tlačiarne, polícia sa našla v elegantnom byte. Ale stopy boli zreteľné. Práve tu mali byť tlačené falošné stofrankové bankovky. Komisár Emil Benhamou nariadil prevedenie podrobnej prehliadky. Sám vypočúva Bojarského, ktorý robí prekvapeného obvinením a nepriznáva sa. Už štyri hodiny trvá vypočúvanie. V tom čase detektívi systematicky prehliadavajú všetky miestnosti. Klopú na steny a povaly, strhujú dlážky, ale nebolo možné nič najst a nič odovodniť.

ho od januára 1963 dal do obehu okolo 3 milióny. Všetko robil sám, kresby, litografické platne, pripravoval farby v pátrične volených barvách a nieno tlačil, ale dokonca prepravoval šľačtný papier. Robil ho z cigaretového hovädneho papiera, ktorý po zmietí miešal s rôznymi zložkami tak, aby sa ničim neodlišoval od originálneho, produkovaného podľa tajnej receptúry.

Udivujú jeho technické vedomosti. V primitívnych podmienkach vedel vyrábať falfizifikáty, ktoré akosťou výrovnali sa bankovkám vyrábaným štábom najlepších odborníkov, na veľmi komplikovaných a drahých strojoch v štátnych tlačiarňach. Stofrankové bankovky Bojarského boli tak výborné, že experti cez špeciálne lupy objavili na nich len štyri male chyby: na prvej pomarančovej hviez-

— Okrem toho takýto detektív radi šantažuje svojich základníkov. Tak alebo onak je to starost a veľký výdavok. Treba najst iné východisko...

Prichádzali mu na um rôzne myšlienky. Chcel dokonca ist k Mr. Clarsonovi známu výrobcovi parochní preoblect sa a sám ist špechovať Sibylu. Dospel však k uzáveru. že zaoberalo by mu toto všetko príliš veľa času. Nemal však istotu či sa hodi na takúto ulohu. Nie, je treba vymyslieť niečo iné, jednoduchošie a lacnejšie.

O piatok poobede mal už plán hotový. Našiel patričnú cestu. Prišomu si, že často zabával celú spoločnosť napodobovaním rôznych hlasov. Zatelefonuje Sibyle a bude

vrátiť hlasom Harborda. Ona to nespozoruje a týmto spôsobom dozvie sa konečne či jeho podozrenia sú opodstatnené.

Urobil malú skúšku hlasu a presvedčil sa, že výborne napodobuje hlas Harborda. Našiel si klobúk a utekal do najbližšej telefónnej bûdky. Nechcel telefonovať z úradu, keď ho každý mohol počúvať.

Po vhodení mince do automatu s tlčúcim srdcom čakal až žena pride k telefónu. Musela už o tomto čase byť doma, lebo počas obeda sťažovala sa, že čaká ju upratovanie bytu a nebude sa môcť nikde ant hnut.

Naraz počul jej hlas:
— Halo?
— Paní Lundsdale?

**SKUŠ-
KA
VERNO-
TI**

Čokoláda

Prvých Španielov, čo prišli do Strednej Ameriky prekvapilo, ako opatrné zaobchádzali Indiáni s drobnými hnedy mi zrnkami. Zrnká pripomínali obyčajný bôb. No Indiáni sa na ne dívali priamo so zbožnou úctou. Keď im náhodou niektoré spadol, hned ho starostlivo zdvihl, akoby to bol opravdivý klenot. A veru aj bol. Španieli sa čoskoro dozvedeli, že z hnedych zrniek Indiáni pripravujú jedinečný aromatický nápoj a že ich používajú aj pri obchodovaní — zrnká mali takú istú cenu ako peniaze.

Boli to plody kakaovníka. Španieli ich dovezli do Európy pred štyri a pol storočím. V krajinách, kde ich pestujú, stali sa hnedé zrnká ozajstným zlatom.

Nie je to tak dávno, čo som navštívil kakaové plantáže západnej Samoy. Ak nehovoríte polynézskou rečou, najlepšie sa na týchto ostrovoch dohovoríte angličtinou. Chlapci Polynézčanov, ktorých sme sa pýtali na kakaové plantáže, nechápavo krútili hlavou:

— Kakao nemáme, kakaa na Samoe niet. Neraste tu... Nakoniec nás predsa pochopili. Rozrehotali sa:

— Aké kakao? Čo za kakao? Toto?! Ved' je to chocolate tree! Čokoláda, rozumiete?

Slovo kakao tu teda nepočujete. Aj domorodci volajú kakaovník po anglicky „chocolate tree“ — čokoládový strom.

Pijem kakao od detstva. Nikdy som však nevedel, ako ho vlastne pestujú.

Kakaovník je nízky, tmavozelený strom. Ako ho pestujú?

Kakaové bôby najprv zasadia do debien naplnených zemou, tak ako u nás vysievajú semená paradajok, aby pod-

rastla priesada. O niekoľko dní zo zrniek vyrastú šľavnate zelené výhonky. Mladá zeleň, ako aj veľké stromy kakaovníka majú veľmi rady horúčavu, ale neznásajú slnečné lúče. Preto debny s priesadou dávajú do veľkých šôp, ktorých steny sú z bambusu a strechy z palmového lístia. V takomto horúcom a dusnom pološere malé stromčeky rastú tri až štyri týždne. Potom každý zasadia do zvláštneho igelitového hrnčeká a premiestnia do skleníkov, v ktorých sa ustavične prevaľuje hustá suchá horúca para ako v tureckých kúpeľoch. Cloveku je tam na zadusenie. Keď vyjde z toho pekla na slnko, má pocit, že vyšiel z teplej izby na mráz. Priam neuveriteľné, že v takomto parnom pekle môžu vydržať Indiáni, ktorí stromčeky opatrujú. No pre kakaovník sú práve takéto podmienky ideálne. Keď stromčeky podrastú, presadia ich na plantáže, vždy do tieňa veľkého stromu, aby im neuškodilo slnko.

Prvý raz zarodí čokoládový strom až po piatich rokoch. Kmeň a halúzky sú obsypané kvetom. Kvietky sú malé a veľmi aromatické. Z každého však plod nenarastie. Kakaovník kvitne po celý rok a po celý rok prináša úrodu. Z jednej halúzky zbierajú zrele plody, na druhej sa ešte len začinajú rozvíjať. Plod najprv pripomína malú uhorku, potom sa podobá tekviči a väčší skoro kilogram. Plody sú rôznofarebné: červené, zelené, žlté, fialové, ružové.

Zrnká plodov Indiáni starostlivo sušia na slnku, kým sa z nich do poslednej kvapky nevypari voda a kym celkom nezhnednú. Potom sa hnedé aromatické zrnká na trhoch v blízkych a vzdialenejších krajinách premenia na zlato. Ale to sa nikdy nevráti do pracovitých rúk Indiánov, ktorí „chocolate tree“ vypestovali.

Text a foto: LEONID PLEŠAKOV

rastie na stromoch...

Z kvietka veľkého ako jednohalierník vyrastie až kilogramový plod

— Pri aparáte. Kto hovorí?

— To som ja, Goeffrey... — odpovedal Peter, nabodobujúc k nepoznaniu hlas inžiniera.

S obrovským napäťom čakal čo povie žena.

— Goeffrey? Aký Goeffrey? — zaznela začudovaná otázka paní Lundsdale.

— Geoffrey Harbord — odpovedal rýchle.

— Ach. Geoffrey Harbord, nepoznala som vás. Čo je nového?

— Ste sama? — pýtal sa so stale viac tlčúcim srdcom?

— Čo si prejete? — odpovedala stroho otázkou na otázku.

— Chcel by som vás navštiviť... Môžem prísť za pol hodiny...

— Ako si prejete... — odpovedala Sibyla. — Ale pravdu povediac neviem na čo sem mate chodit keď som sama...

Vždy vás budem veľmi rada vidieť v spoločnosti, ale skutočne nechceba by som zbytočne komplikovať našu známost...

Peter si uľahčene vydychol predsa musel mať pevne presvědčenie, že Sibyla je mu verná, že sa nestretáva s inžinierom Harbordom.

— Nakolko si pripomínam, vždy ste vravela inák... — pevne povedal do sluchádla.

— Ale, prosím vás, nebudte smiešný! Kol'kokrát ste začínať o tej svojej láске, vždy som sa smiala. Lubím svoju manžela a iní mužovia mňa vôbec nezaújmajú. Chcete mi ešte niečo okrem toho povedať?

Peter snažil sa, aby jeho hlas znel smutne.

— V takomto prípade snad by ste si priala, aby som k vám vôbec nechodil?

— Môžete prísť len vtedy, keď budete mať istotu, že sa budete patrične chovať... Do videnia...

Odrožila sluchadlo. Peter sa spokojne usmial.

— Tento rozhovor bol hodný păť frankov — pomysiel si a vrátil sa do úradu.

Pri večeri Sibyla povedala manželovi:

— Vieš Peter, musím ti niečo povedať. Dnes poobede telefonoval Harbord, ale choval sa pri telefóne tak, že som musela odložiť sluchadlo, predpokladam že už nikdy nepride k nám na návštavu...

— Mala strata — odpovedal Peter.

Naraz mu napadlo, aby jej povedal pravdu.

— Počúvaj, — rieko so spokojným úsmevom, — teraz, keď už určite viem, že vás nič nespaja, prezradím ti iste ďalšie...

A rozpovedal jej o svojom trickey. Sibyla sa srdečne smiala.

— Je pravdou, že tvoja pozdravivost mňa zabolela, ale nápad bol výborný!

Nasledujúci deň Sibyla sedela s Geoffreyom v malej cukrárni.

— Pomysli si aké štastie — vravela s úsmevom — že si stal práve pri mne, keď Peter telefonoval a napodobňoval ta...

„NAŠA OBEC JABLONKA“

Naša obec Jablonka Oravská zmenila sa od oslobodenia na nepoznanie. Pokusím sa to opísať.

V novembri 1947 obdržali sme v našej obci rozhlas po drôte, 25 ampliónov. Dnes v každom tretiom dome je amplión alebo rádioprijímač. Taktiež je 13 televízorov.

Okolo r. 1948 otvorili u nás školy, 7 tiedňu ako aj školu so slovenským vyučovacím jazykom. Na obchodech boli vyložené nápisy v slovenčine.

Okolo roku 1951 bolo vybudované všeobecne vzdelenacie lýceum so slovenským vyučovacím jazykom ako aj internát, ktorý je veľkou výhodou pre deti obyvateľov Spiša, Oravy, a celého Podhalia.

V rokoch 1951-53 bola vybudovaná cesta do Chyžného a Zaborní. Odvtedy v sezóne máme každé 2 hodiny autobus do každej dedinky na Orave.

V rokoch 1962-63 bol vybudovaný krásny most na ceste Jablonka-Zawoja cez Zubrzycu. Buduje sa tiež ďalšia cesta, ľudia majú prácu a Orava bude mať ďalšie kilometre dobré cesty.

Vďaka ľudovej vláde vznikla Kultúrno-sociálna Spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku. V r. 1958 obdržal som po prvýkrát „Život“. Bola otvorená klubovňa. Potrebovali by sme teraz inštruktora, ktorý by sa zaoberal našou mládežou, súborom, divadelným krúžkom, ľudovými spevmi, ktoré sa už skoro tratia na Orave.

Bolo otvorené zdravotné stredisko so zubnou ambulanciou, pôrodná izba pre celú Oravu.

Vznikla u nás výrobňa sôdovky, veľmi chutnej. Bola odovzdaná do prevádzky mäsiareň a pekáreň s elektrickými strojmi, ako aj mliekareň s elektrickými zariadeniami. Táto mliekareň obdržala 1. cenu v Okr. sp. mleczarskiej v Rabke v krakovskom vojvodstve.

Bola vybudovaná hasičská remiza OSP v ktorej máme aj hasičské auta.

Bol založený roľnícky krúžok, ktorý kúpil traktor s vlečkou. Teraz roľníci využívajú služby krúžku.

Máme stále kino. V roku 1963 boli dovezené nové stroje, ktoré využívajú obyvatelia našej dediny a susedných obcí.

Roku 1960 bolá u nás vybudovaná „agronómovka“ v ktorej teraz býva stále agronom.

Bola vybudovaná cesta Jablonka — Nowy Targ.

V roku 1959 bola k nám zavedená linka vysokého napätia. Vtedy po prvýkrát zasvetilo sa u nás elektrické svetlo.

Taktiež v roku 1959 bolo u nás otvorené zverolekárske stredisko, ktoré bolo veľmi potrebné pre Oravu.

PIEROG JOZEF
Jablonka

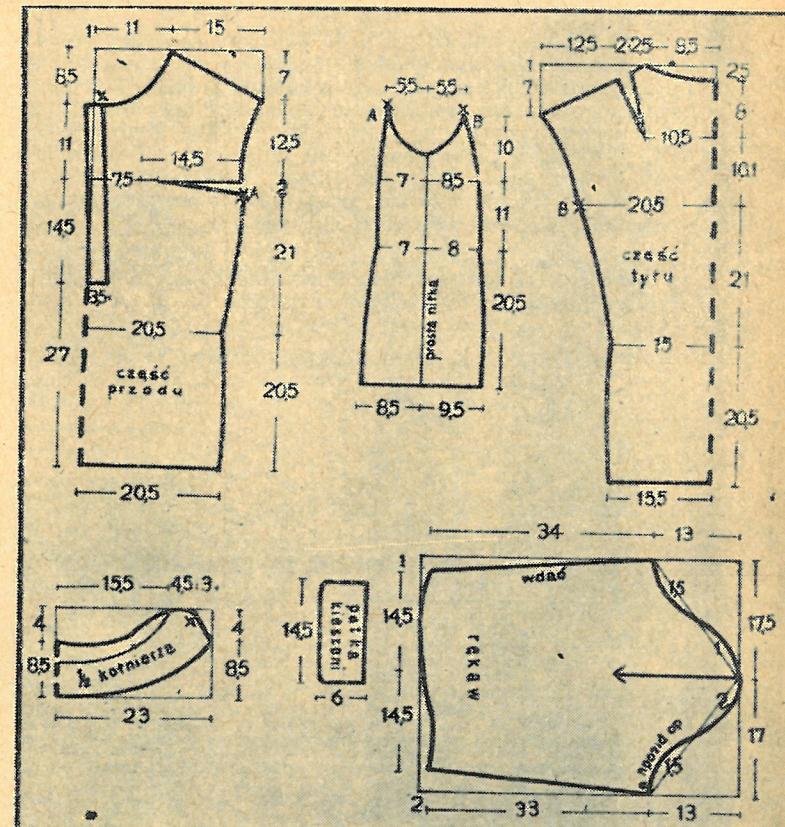
SZYJEMY SAME PRAKTIČKÝ PULÓVER

Je ušitý z vlnenej látky s pepitovou vzorkou. Spolu s úzkymi šatami alebo sukňou a blúzkou bez rukavov je pohodlný oblečením do práce, na vychádzky a na domácnosť. Na uštie je potrebné 1 m. 25 cm. látky dvojfarebnej štrky, ľubovoľnej farby a vzorky. Keď kupujeme látku musíme pamätať, že pulóver nosíme so šatami alebo sukňou a vyberieme látku podobnej farby alebo inej, ale harmonizujúcej s ostatnými šatami.

Pulóver má vyložený golierik a patky. Vpredu dlhší výstrih ukončený prišitými páskami, ktoré poširujú patky hore. Hladko ležiaci golierik je strihaný šikmo. Rukavy všetky, trištvorové, veľké naštité patky vrecák. Pulóver je hore voľný, od pasa nízke do pasovaný.

Strich pulóveru uverejnený na tejto strane je pripravený na postavu o rozmere 90 cm v prsach. Je opracovaný bez švov. Pri strihaní je treba pridať látku na zoštie o na vykončenie.

Sitie začneme od predbežného zošitia a vyškúšania pulóvera na postavu. Potom zošijeme bočné švy a prišijeme pásky na výstrih vpredu. Rozrehliame. Podšijeme patky a všijeme golierik. Vrch a spodok goliera strihame šikmo. Vrch musí byť o 1 cm väčší ako spodok, ale obidve strany strihame veľmi pozorne a v tom istom smere nitiek v látke. Potom kladieme pravú stranu k pravej, vrch na spodok goliera a predbežne zošívame okraje, pridávajúc k vrchu. Prešívame na stroji. Obráťame. Predbežne zašívame dolný okraj goliera. Žehlieme. Skladame na polovicu a vyravnávame. Tako pripravený golier prišívame k výstrihu. Patky vrecák šijeme zvlášť a prišívame na označenom mieste. Potom šijeme rukavy a prišívame na pulóver. Konečne založime a prišívame dolnú obrubu. K pulóveru z tenkej látky môžeme prišiť podšivku.

PÓVABNÁ AJ V OKULIAROCH

MILÉ ČITATEĽKY!

Vyhovujúc Vašim želaniom uverejňujeme na tejto strane materiále len pre ženy. Redakcia by si priala, aby sa čitateľky stali spoluredaktormi tejto ich stránky. Preto čakáme nielen Vaše listy s poznámkami a návrhmi, ale tiež materiály na uverejnenie. Poďelite sa s inými svojimi skúsenosťami.

AKÉ TOPÁNKY NOSÍTE?

Okuliare treba nosiť, keď vám ich predpíše lekár! Nebudú vám kaziať tvár, ak sa budeš pridržovať týchto zásad:

1. Hranatá tvár si vyžaduje masívne okuliare. Urobia vám tvár menšou a drobnejšou.

2. Okruhlá a široká tvár vyžaduje okuliare s priesvitným, malo viditeľným rámkom.

3. Podlhovastá a trojuholníková tvár vyžaduje okuliare s výrazným rámom, v spodnom oblúku hodne zaobleným.

4. Blondinkam odporúčame okuliare s polovičným rámom — tmavým nad obočím.

5. Brunetkám a čiernovláskam radíme štvorcové okuliare s výrazným rámom.

Ihličky a topánky z úzkych remienkov nepristanú plným noham. Primeranejšie sú nízke podpätky, topánky zo širších remienkov alebo lodičky.

Tenké nohy robia vysoký podpätko ešte tenším. Tu sa odporúča nižší tenký podpätko.

Krátkie nohy vyzierajú na vysokom podpätku pôvabnejšie ako na nízkom.

V čížmičkach so širšou sárou sa tenké nohy budú zdáť ešte tenšími a krátke ešte kráťšimi.

Lodičky s hlbokým výrezom predĺžujú a zzužujú chodilo, zatvorené topánky nohou skracujú.

Cím svetlejšie sú topánky, tým sa zdá chodido väčšie a naopak, preto treba zladiť tvár a farbu topánok.

JAKÁ WAGA NALEZY UWAZAĆ ZA NORMALNA?

Možecie to sprawdzić na tabelkach, które zamieszczaamy. Jednak znana powszechnie reguła, według której norma wagi wynosi u człowieka dorosłego typie kilogramów, ile centymetrów ponad 100 wynosi jego wzrost jest praktycznie wystarczająca. Pamiętać tylko tutaj należy, że dla kobiet normy są nieco niższe. Gdy nasza waga przekroczy więc normę odpowiadającą naszemu wzrostowi lub gdy po prostu spostrzegamy pewnego dnia, że ubrania przez nas noszone stają się dla nas za ciasne — to znak, że trzeba przedsięwziąć jakieś środki odchudzające.

Wysokość	IDEALNA WAGA KOBIET		
	lekka	średnia	ciężka
150	40,7—43,9	42,5—48,0	46,2—53,2
151	41,0—44,4	43,1—48,5	46,7—53,9
152	41,4—45,0	44,1—49,6	47,8—55,0
154	42,3—46,0	44,7—50,1	48,3—55,6
155	42,9—46,6	45,2—50,6	48,8—56,1
156	43,4—47,1	45,7—51,2	49,3—56,6
157	44,0—47,6	46,2—51,7	49,9—57,1
158	44,5—48,2	46,8—52,3	50,4—57,7
159	45,1—48,7	47,3—52,8	51,0—58,2
160	45,6—49,2	47,9—53,3	51,5—58,8
161	46,2—49,8	48,4—54,0	52,0—59,5
162	46,7—50,3	49,0—54,8	52,6—60,2
163	47,2—50,9	49,5—55,5	53,2—60,9
164	47,8—51,4	50,0—56,2	53,9—61,7
165	48,3—51,9	50,6—56,9	54,7—52,4
166	48,8—52,6	51,3—57,8	55,3—53,1
167	49,4—53,3	52,0—58,7	56,1—53,0
168	50,0—54,0	52,7—59,5	56,8—64,5
169	50,7—54,8	53,4—60,2	57,5—65,2
170	51,4—55,5	54,1—60,9	58,2—65,9
171	52,1—56,2	54,8—61,6	58,9—66,6
172	52,8—56,9	55,5—62,3	59,6—67,3
173	53,5—57,6	56,3—63,1	60,3—68,1
174	54,3—58,3	57,0—63,8	61,1—68,8
175	55,0—59,0	57,7—64,5	61,8—69,5
177	56,4—60,8	59,1—65,8	63,2—71,2
180	58,5—63,1	61,3—68,1	65,3—73,9
185	62,1—66,6	64,8—71,6	68,9—78,4

Tu za nimi Laktibrada:

„Daj mi moju bradu!“

A Lomidrevo mu:

„Neptaj ty nič, len nás ved' ku diere; ved' tomu ešte dosť času.“

Laktibrada ich pekne až ku diere zaviedol. Lomidrevo uviazal princeznú na povraz, tri razy ním potrohol; a tí ju hore vytiahli.

Teraz ho Laktibrada musel viesť k tej strednej princeznej. Dlho šli tou tmou, až sa im zase ukázalo zdaleka jedno svietielko.

„No, tam býva tá stredná“, povedal Laktibrada, „chod, už teraz vidiš.“

„A ty čo nejdeseš?“

„Bojím sa, radšej mi bradu vráť, aby mi tam neskapala.“

„Nevrč mi toľko! Len mi buď naporúdzi, keď fa zase potreboval budem“.

Lomidrevovi sa cesta vše lepšie svietila, až prišiel pred strieborný zámok, čo sa na stráčej labke krútil, že doň nebolo možno. Lomidrevo dupol dva razy nohou, hned zámok ticho stál a brána sa otvorila. Vošiel dnu. Tam sedela pri obloku stredná kráľova dcéra a vyšívala. Ako človeka zazrela, hned skočila a v ústrety mu bežala.

„Kdeže“ povedá, „kde sa tu berieš, človeče? Vráť sa, lebo odtiaľto živý nevyjdeš!“

„Lenže sa tak nestráchajte, princezko!“ rezie Lomidrevo. „Nesiem vám ja pozdravanie od otca aj od vašej staršej sestry, ktorú som už oslobođil a na druhý svet hore poslal. Aj vy, bohdá, tu dlho nebudeš kapať.“

Ako ona to počula, že je už ten prvý drak zabitý a jej sestra na slobode, hned sa jej tvár rozjasnila. Lomidreva zaviedla dnu do chyže a dala mu pohár vína vypíť, že vraj od toho priam mocnejší bude. Ale mu aj prikazovala, aby sa lepšie varoval jej muža, bo že je to drak s deväť hlavami a len stoľko, že ho niet od včiel, ktoré si šiel na deväť mil ďaleko opäčiť.

Vtom už tresol deväťcentový buzogán na dvor a viacej nebolo možno ani dnu ani von.

„No“, povedá princezná, „teraz sa môj muž pochyňa a hned je tu. Varuj sa, aby sa neupiekol a nezjedol“.

„S tým“, povedá Lomidrevo, „ešte nie taká súra“, a vyšiel von.

Buzogán zdvihol, poskrúcal a na dvanásť mil naspäť zahodil. Drak pomerkoval, že sa mu buzogán vrátil, zadudral, až sa zem striašla, buzogán zodvihol, na plece položil a celou cestou homral, že si ho sám musí niesť. Domov prišiel celkom napajedený, takže mu miesto pary z pyskov plamen búchal. Poňuchtal všetky kúty a zamrmial: „Fuj, tu človečina smrdí! Ženo, kde je?“

„Len neplet“, zahovárala ho ona, „kde by sa

„Či si sa“, povedá, „už najedol?“

„Už“ odpovie tento.

„Pod von na priestor a skúsime sa, kto bude mocnejší“.

Výšli na humno, ktoré bolo miesto hliny železom zapúštanou.

„Ulap ma ty najprv“, riekné drak, „lebo ak ja teba skorej lapím, hádam, že nebudeš mať viac času do mňa sa dávať“

„Ej, ked si tak trúfaš, len ta zato neulapím. Tu som, chyf ma ty naprv; môj život ti je na vôle.“

Vtom drak opáše Lomidreva a tak ho mrštil do toho toku, že sa len na pazuchách stavil. Lomidrevo tak silne vyskočil, že viac ako polovicu toku za sebou vytrhol. Tu drakovi srdce spadol.

„Nuž ved' azda“, povedá, „dosť bude. Mohli by sme si pokoj dať“.

„Pokojo?“ reie Lomidrevo, „ozaj pokoj? Musím ti ja ukázať, ako koly do lesy vrážajú“.

Vtom ulapil draka a tak ho do zeme vrazil, že sa len na hlavách zastavil.

„Nože no, podžie von!“ vráví Lomidrevo.

Ale drak ani hnút sa nevzládol. I schytil svoju valašku a všetky hlavy drakovi roztrepal obuchom na prach.

Oslobodená princezka ani nevedela, čo si počať od radosti. Lomidrevo sa jej len zhotovi kázať, že ju dá von vytiahnut. Nuž tu ona vzala ponad dve strieborné prútiky, pošíbala ním zámok a ten sa hned so všetkým na striebornô jablkó premenil. Lomidreva si aj to do kapsy odložil. Laktibrada ich už tam napohotove čakal, ku diere zavedol a princezku dali von vytiahnuť.

A tí tam hore už pri tej prvej princezke sa skrieplili, čia má byť? — A teraz, keď mali dve, podelili si ich a chceli všetko tam nechať. Iba keď ich princezky pre boha prosili, že ešte tam treba sestra je a že bez nej k otcovu sa vrátiť nemôžu, tak si umení ešte čakaf.

Lomidreva za ten čas viedol poslušný Laktibrada ku tretiemu zámku. Zdaleka mu ho ukázal, ako sa vo tme ligotal, a ďalej nechcel ísť, len zase unúval:

(POKRAČOVANIE NASLEDUJE)

VALIBUK alebo LOMIDREVO

(POKRAČOVANIE)

ti tu človek vzal? Ved sem ani vrábkik z tamtoho sveta nedoleťiť!

„Fuj, človečina smrdí“, zreval drak po druhý raz. „Daj ho von, kde je koľvek!“

„Tu som ti“, vyskočil Lomidrevo spoza dvier, „čo chceš so mnou?“ a byстро sa mu podíval do očí.

„

